

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 4 PEZETA

EUSKALTZAINDIA IRUÑE'N

Manezaundi euskal idazle ta pintoreari Euskaltzaindiak omenaldia eskeiñi zion

III onen 20'gn. Iruña'n, Nafarroa'ko Diputazioaren jauregian, egin zuen bere illeroko billera Euskaltzaindiak. Otarako, Nafarroa'ko Diputazioaren lehendakari ordezkari den Huarte jaunaren agurra jaso ondorenean bildu ziren Manuel Lekuona apaizaren lendakaritzapean Juan San Martin, ingeru Irigaray, Irigoyen, Eusebio Erkiaga, aita Zabala, Iratzeder, Larzabal, Labayen, aita Villasante ta Satrustegi euskaltzain osoak. Iñaki Beobide, Rikardo Arregi, Berrondo, Zinkunegi, Nemesio Etzaniz, Setien Berrojalbizi Garde aita Akesolo, Zeleta, Atxa, Oskilaso, Juan Mari Lekuona ta Oñatibia laguntzailleak. Baita ere Urmeneta jauna diputadua, euskaltzain laguntzailleak billeran zuten.

Lehendabizi Aingeru Irigaray'k Educación y Cultura delako Madrille'ko ministerioarekin elkar-izketa nola dijoazten jakin erazi du. Orain batez eragozpen teknikoak estudiantu behar omen dira euskera eskoletan sartzeko modalidadeak ondo ezagutzeko. Baita ere Gipuzkoa'ko Inspektor de Enseñanza Primaria delakoarekin egon da itzegiten Euskaltzaindiaren komisia ministerioan izan diran elkar-izketen berri emateko. Orrekin oso pozik gelditua da jaun ori. Baita ere Nafarroa'koarekin ere beste orrenbeste egitekotan gelditu da Euskaltzaindia.

Ondorenean Azkue'ren Cancionero Vasco ber-argitaratzeko dauden asmoak eta eragozpenak aitatu dira. Baita ere au nola egin behar litzaken. Sociedad vasconavarra de pediatria delakoak bai omen du aldizkari bat eta nahi omen luke aldizkari ortan erabiltzen diran artikuluen laburpen bat euskeraz ateratzea. Otarako iritzia eskatu dio Euskaltzaindiari. Uni oso ondo iruditu zaio eta behar den laguntza emateko prest dagoela adierazi du.

Datorren urtean betetzen dira berrogei ta amar urte Euskaltzaindia sortu zanezkoa. Orregatik Euskaltzaindiak billera berezi batzuek egingo ditu. Lehendabiziko, ilbeltzean, Bilbo'n, Euskaltzaindiaren etxean. Billera ortan Euskaltzaindiak urtearen barruan egin behar dituen lan guztien planifikazio bat egingo da. Gero udara aldean Oñati'n billera nagusi bat egitekotan gelditu zen Euskaltzaindia, an sortu baida.

Eta azkenik Urmeneta jauna ta Garde apaiza mintzatu ziran. Urmeneta jaunak esan zuen berari egin zaien izendatzea euskaltzain laguntzaille bezela probisionalki onartzen duela eta Euskaltzaindia'ri eskatzen diola izendatze ori definitiboa egiteko bera euskeraz ondo idaztera irixten danean. Ondorenean Garde, erriberako apaizak, Erronkari'ko euskeran eskerrak eman zituen egin zizaien izendatzeagatik.

MANEZAUNDI'RI OMENALDIA

Ondorenean Nafarroa'ko Diputazioaren lehendakari ordezkariaren Huarte jaunaren eta Manuel Lekuona Euskaltzaindikoko buru danaren lehendakaritzapean Enrike Zubiri, Manezaundi, zanari omenaldi berezi bat egin zitzaion. Lehendabizi Huarte jauna mintzatu zen Nafarroa'rentzat zenbaiteraino den maitagarria euskeraz adieratzeko. Ondorenean Satrustegi jauna mintzatu zen. Sarrera erderaz egin ondorenean bere itzalditxo euskeraz egin zuen. Itzaldi ontan Manezaundi'ren gizatasuna psikologiaren aldetik sakon aztertu zuen. Bere bizitzan izan zituen gora beherak eta nekeak.

Satruestegi jaunaren ondorenean Aingeru Irigaray jauna mintzatu zen

Manezaundi'ren lan literarioa aztertuz, euskeraz noski. Bi itzaldiak oso sakon eta atsegingarriak izan ziran. Txalo beroak jaso zituzten bukaeran.

Bukaera bezela Nafarroa'ko Diputazioak luntx bat eskeiñi zion Euskaltzaindia'ri.

APEZPIKUARI BISITA

Arratsaldean Euskaltzaindiaren lehendakariarekin bat komisio bat joan zen Nafarroa'ko apezpikuarengana. Izan ere ba dira zenbait gauz euskerarenganakoak Eleizaren aldetik konpondu beharrekoak Nafarroa'k. Batez ere euskeraz mintzatzaren den alderdian liturgia euskeraz eta bertara euskeraz dakiten apaizak bialtzeko. Dirudienez luze mintzatu ziran apezpikuarekin eta kontentu irtzen ziran bisitatik izan zuten arrera onagatik.

ONATI'KO EUSKAL IKASKUNTZA REN BATZARRA EZKEROKO BERROGEI TA AMARGARREN URTEBURUA

Bizkai'ko Euskal-Jakintzaren Batzordeak, bere azkenengo billeran, Oñati'ko Euskal-Ikaskuntzaren Batzarraren jai oroigarria egitea erabaki du. Batzar ura 1918'garren urteko Agorrean izan zan.

Otarako Juan Zarageta Bengoetxea'ren itzaldi bat antolatu du. Apaiz au, Oitua ta Palitika Jakintzen Mintegiko betiko idazkaria da, ta oi duan egokitasunez eman du bere itzaldi ori il onen 20'an.

Itzaldi gaia «Lanaren gizarte-banaketa» izan zan. Bere jardunaldian, euskal-jakintzen sail nagusiaren gogora ekarri zigun. Oñati'ko Batzar ura izan baitzan, Ikasaldi oien asiera.

Itzaldia, Bilbo'ko Bizkai'ko Liburu (11'garren orrialdean jarraitzen du)

GOBERNADOREARI KARTA:

ARABA'KO DIPUTAZIO FORALA EUSKERA ERAKUTSI TA EUSKAL GAIK AZTERTU TA ZABALTZEKO DA

Jaun guztiz Garai ori:

Euskeraren ikasaldiak pizteko asmoak sarri agertu izan dira, bein baiño geiagoan, Euskalerriko izkuntzarekiko eginbearrak gure lurraldean erantzunik izan gabe.

Ata la guziz ere, Gobernuko goi-agintarien artean euskera, gorde bearreko pitxi bezela begiratu izan dala pozik ikusi degu. Azkenengo Batzar Nagusietan, Araba'ko Gobernadore jaunak, bere izketaldian euskera izan zuan izpiderik nagusienetakoa. Aren itzak oso ongi artuak izan ziran jende-mota guztien artean.

Azken-aldi onetan, beste gure anai diran euskal-probintzietan, ikasaldi oiek oso jakintza ta erri aldetik artuak izan dira, zenbait Eralguntza ta Mintegietan. Onela, jendearen arreta euskeraren alde esnatu dute.

Lendakaritza onen gogoan zan lendik, gure Jakintza-Batzordea berriro antolatzea; ontaroko beste sail batzuek sortuaz, lan auek bizi-arazteko.

Auen artean, Euskera zan baztatu ezin zitekean gure altxorrik eta aberastasunik onenetakoa. Onela eroso dator JAKINTZA-ZABALKETA'ren barruan, Euskal-Akademik bat eratzea. Mintegi onetan, sartu ditezke, euskal-gaietan jakitun diran guziak, egiteko au bere betean eramateko.

Egitarrak bi alderdi ditu berekin:

1.^a BILLAKETA. — Alde ontatik aztertu ditezke gure izkuntzari dagokion agiri, liburu, abesti, dantza, kondaira ta beste sailak. Euskeraren atzerakada ta aurrerakadak nundik sortzen diran ikustea. Araba'ko euskaldun diran errien lur-idazki, toki-izen eta abar biltzea.

2.^a—ZABALKETA. — Emen sartuko lirake, bai Gazteiz'en eta bai probintzi guztian Euskal-Ikastolak sortzeko lana. Euskal-leiaketak eratzea ta euskera erakusteko ta indartzeko liburuak argitaltzeko alegiñak.

Onela mugatua gelditzen da JAKINTZA-BATZORDEAREN BILLAKETA ta ZABALKETARI dagokion lan-araua. Emango zaizkion eskubide ta egitarauekin, eskuan izango du Mintegi orrek bere asmoak aurrera eramane alizatea.

Diputazio Foralaren egitekoa izango da otarako artu bear diran neurri ta aginduak erabakitzea: ikasaldietarako arauak dirala; irakasleak izentatzea dala; ikasleen izen-ematea dala ta abar. Bide ontatik emango zaio bear duan egikortasuna euskeraren aldeko lanari.

Esandako guzi auek kontuan artuaz, Lendakaritza onek B. G.'ri au jakin?arazten dio:

LENBIZI. — JAKINTZA-BATZORDE'aren barruan Euskera-Akademik sortzea nai gendukela, Billaketa ta Zabalketa lana egin dezan.

(11'garren orrialdean jarraitzen du)

FRANTZIA'K EZ DU NAI DJIBUTI'REN ASKATASUNA

Batzar Orokarraren lurralde menperatuen Batzordeak, Frantzi'ri eskatu dio, Somalia'ko Frantzi-meneko lurraldearen askatasun bideak azkartu ditzala. Ta lenbailen aske ta bere buru-jabe utzi dezala.

Erabaki onen alde 71 boto edo autorki izan ziran. Batek (Portugal'ek) ezezkoa eman zion erabakiari ta 27 naziok ez dute erabakirik eman. Frantzia'k ez du aintzakotzat artzen erabaki ori; arazo ori ONU'ri dagokiona ez dala, uste bai-du.

GAURKO IZKUNTZA IRA- KASKINTZA FRANTZIA'N

Gramatika erakusketa itzegiten dan izkuntzaren bidez erakutsi nai da. Au argi dagoela uste izan arren, oso berria ta len egin danaren alderantzia da.

Frantzia'ko "Éditions Larousse" k Frantziko Irakasle diran ogei ta amar ezitzaillari dei gin die, izkuntzalari yayoenak zer dioten entzun dezaten.

Gaurko Izkuntzalari oiek diotenez, len erakusten gramatikak ezigu tutik ere erakusten itzegiten dan izkerarik.

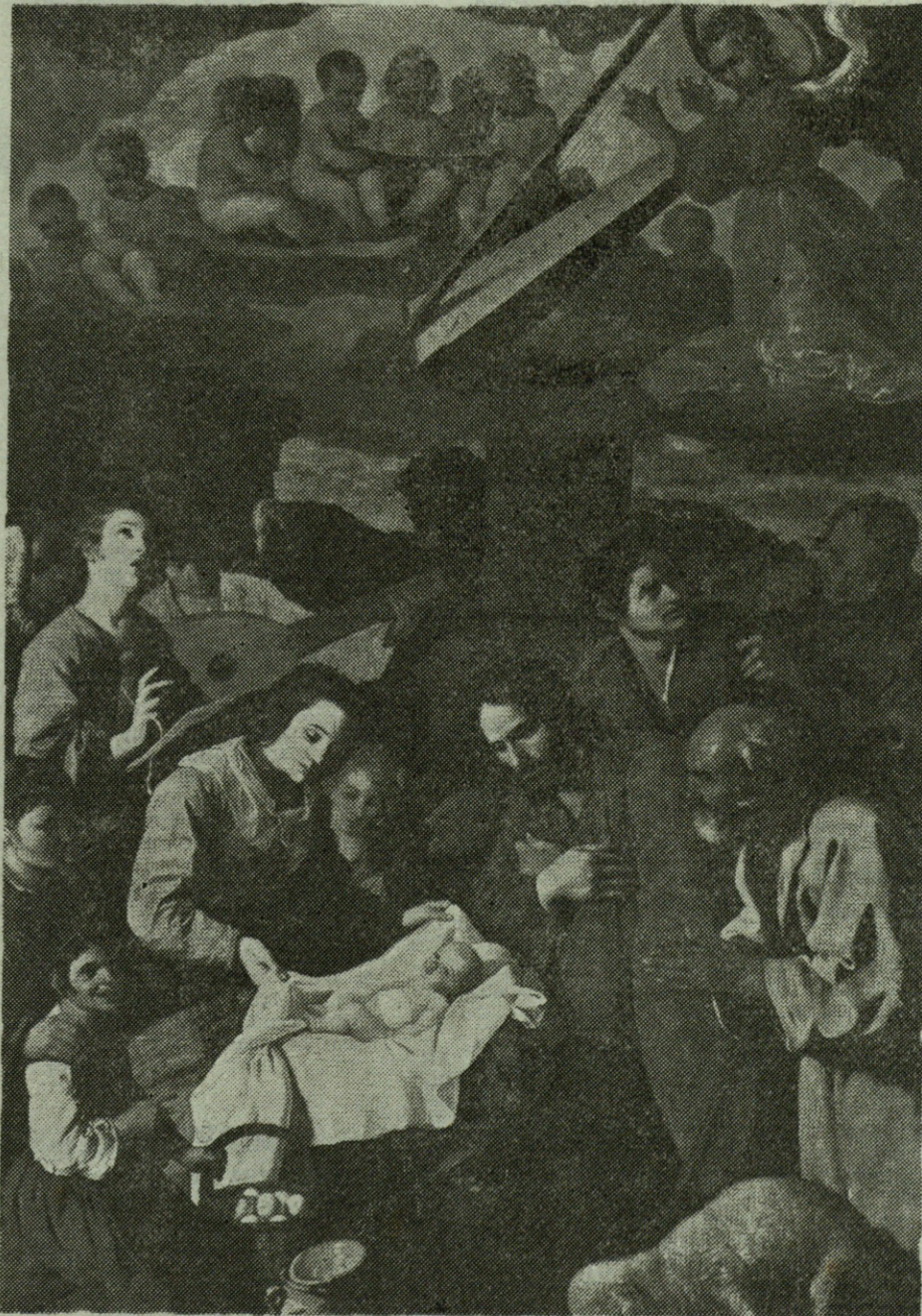
Iraaskintza ontan onekin sortu dan aldaketa, aundia izan da. Orain irakaskintza ori gramatika-arauetan oinarritu bearrean, edo-la idazleen elertilanak aztertu bearrean, orain izkuntza, kalean eta aurrak itzegiten duten izkeraren bidez erakutsi bear da, diotenez.

DAHOMÉY'KO GOBERNU BERRIA

Kotonou'n pakean daude, lengo astean sortu dan Gobernu berriaren erakuntza osatu duten ezkeror. Ofizial gazte batzuek anglo Lendaria bere alkitik bota dute. Au, Christophe Soglo izan da orainarte. Ala ta guziz ere, erri artako politika dilin-dalan eta koleka dago. Gudarostea zatitua arkitzen da bertako diruketa porrot egiña da.

Dahomey'n zazpi urtean izan dituzte beren landakariak. Erri artako lurraren zabalera, 112.622 kilometro laukoturena da; ta 2.500.000 bizilagun dira, bertan bizi diranak. Uri Nagusiaren, Porto-Novon dute ta erriarik aitagarriena, Kotonou.

Ango diru-iturri ta irabazia, palma ta palma-oliorengandik sortzen dute. 1960'garren urtean, Abustuaren lenengoan iritxi zuan bere buru-jabe izatea, ta Aprika'ko Batasun Eralguntzaren lagun da; baita Aprika'ko Eralketa Batuaren eta malgatxearen tartekoa ere.



Eguerri-Jaiekin ekunduko Kristma-zaparrada asten zaigu. Urte guztian alkar ikusi etzaituanak ere, or bialtzen dizu Eguberri-zoriona, ta oitura au geroago ta astunagoa partzen ari zaigu.

Zer zentzu du oitura onek? Aldatzen ta aurreratzen ari al-da?... Kristma askotan arte-tantarik ikusten al-dezue? Ala, guzia diru-kontu ustela besterik ez al-da?...

Borondate oneko jendearen artean zabaldu da oitura au, baiña askorentzat, negozio zikin biurtu zaigu urte auetan. Oiekin ez datorkigu geienetan, ez kristau-mezurik, ez giza-erakutsirik.

Gaiñean agertzen zaigun argazkia, ZURBARAN'en «Artzaian gurtza» kuadroa da.

BIZKAIA

AMOREBIETA - ZORNOTZA

ZORIONAK DANORI

Erreitasunak euzkaldunentzat. Euzkerazko mezarik-eza zala'ta, arrazoizko keja ugariak garabiltzan, eta olan bearrean gure ezkeriozko ondoren izan dira. Iru meza euzkeraz ipini daukuzue igan dero: zaspiretan, zortzi ta erdietan eta ordubatean; orregaz gaitera meza nagusia amar da erdietan illen lenengo eta irugarren iganetan euzkeraz abestua, bai ere illetak edo funera'ak euzkeraz eskatu daitezke.

Umetxoak be illeroko Jaunartzea euzkerazko mezan egin daiteke. Orain arteko erderatza ikusi ta geure geuria emoten ari yaku zala esan lekegu. Benetako euskaldun zintzuon, tzako pozgarria da zor yakuzan erreztasunok eskuratzia. Baña poz onen ondoren tamala be badogu, gure euska zale-tasuna baño berrikeria ugariagoa daña nabarmendu da oraingoan; burua euskaldun agertzen dogun askok alegin gutxi egiten degu, bai guk fa bai etxeok mezia euzkeraz entzuteko.

Len euki ez dogulako, eta orain izergaitik? Zortzi ta erdietan soñu ta guzti euki arren. Lasai nasa urengok erderazkora goaz: Amabitako erdel meza e'eizea euzkaldunok beteten dora, ordubatekoa euzkeraz euki arren. Erantzuteko eta abesteko be ardura larregi ez dogula ipintzen esan iteke. Euskaldunok mezia euzkeraz entzutea bakoitak daukagu eskuan.

ZUMAI

MARKINA

E. BARANDIARAN

Uste gabeko eriotza etorri yako ordu batetik bestera emengo lekaide eta Euskaltzaindiako mai-buruko zan Barandiaran'dar Emili, "Aita Emili", G. B.

Beren aldeko illeta aldian, Kar-men'go txadon po'itan an zan erri guztia, eta gaitetik, albo erietako ta euskaltzale ugari ikusi zan; Aita Emiliik ondo irabazita eukalako azken agur eder ura. Zer ederra beren ondorian a'nbat eta ainbat lekaide, beren gogozko lagunak, azken agurrian otoi egiten bere alde. Gero arte Emili!

EZ BEAR BATTI

Lengo egun baten benetako zorritzar baten bitartez olako eragillertdo motozikleta batek jo ta ill zuan gure lau zindoa genduan Arra-tet'ar Kenar G. B. Atsekabe on-tan laguntzen diegu beren emaz-te, seme-alabei ta anai-arraibai.

ANAI JON JOSEBA

Ongi irabazita eukola ta, Kar-men'go Amaren txadon polit orre-tan ospatu da zillar-etzegua, Anai Jon Joseba'ren opaz beren ogeita bost urte betetzian. Ogeita bost urte aundi daruaz Markina ontan eta lekaide-ette ontan. Muti jatorra berau txadon polit ura gertut'n eta apain eukitzen; ifior ez lakua ontan eta muti apala. Beren la-gun lekaideak antolatuta eta erri euziak ondo erantzun da izan zan jaupa eder bat. Zorionak Jon Jo-seba!

GABON ZORIONA

Geure oitura zaarra eta ona de-gun ezker, gaur gure atal ontatik natorki ematera nere biotz ondo-ondotik neure, zorion agurra-ria opa dautzada' irakurle, idaz-le eta asteroko izparringir au apain-tzen dutenai, etaguz iok izan de-zaggun urte berri osasuntsua ta zo-rioritsua.

URKO

GALDAKANO

ENE LENTEGITIK

Ez-nado bakarrik... ora'n urte batzuk berton izan genduban gu-da osterik ona izanaz erri ontan zerbait euzkeraz idatziten nebana. Guda aurretik ba'ziran berton euz-ke'idazle tribiak, gaur Frantzi al-dian aurkituten dan Bustintza adizte zitzua ta Zugatzaga'tar Jon "Alorri" (Goyan Bego) ta beste izparrakari batzuk be bai, baña, arezkerok bakarrik izanaz. Arken aldian, aldi ontan, zorionez idaz-le azar biren erdijan aurkituten naz; a'derdi baten Zelayeta apaiz

gazte euzketzale kementsua ta beste alderdijan euzko'idazle lez auzetu barri dogun S. Larrea, ez ain gazte baña sasoiko mutil euz-keltzale zintzua.

Lan mamintsuak eta beraz bi-kañak Larrea adizkidiak bai ZE-RUKO ARGIA ta "Anaitasuna"n idatzit dauskuzanak, eta, zetan esan bez Zelayeta'ren idaz'an ja-torrak! Egiz, poz-pozik nago ikusi-rik enaizela bakarrik erri'jan euz-ke'ra alde egiteko ta. Aurrera euz-kaltzale zintzuak! ia danon artian pizkat bizkortuten doguzan erdi lozorruan aurkituten diran euzko-anaiak.

—Dagonilla onen 16'gn. ezkon-du ziran erriko ertxadon naguzian, Asua eta Elejagga'tar Miren.Kar-mele neskatille euzkaldun zintzua, edonun euzkera erabiten latsaba-rik dakitena, —orretara beti ja-rraitu Miren.Karmeale aurreran-tzian be, —eta Unamuruzaga'tar Josu usansolotar mutil azkarra. Gure zorionik beroenak, beti lege-z irakurriko dozuben ZERUKO AR-GIA'ren bitartez ezkon-barri ta gu-razo euzkeltzaleoi.

—Urren datorkigun urte.ba-rriren lenengotan asiko dabe iri-giten Ganguren mendigoizaliak egin barri daben areto edo loka'barria. Areto ederra, batzartoki esokia, apaña Ganguren'go men-digoizaliak egin dabena euren txindiz da lareze. Esaera denez; nai dabena gela'go egiten dabela al dabena baño ta, ori berori da gure mendigoizale lagunak, batzrik eta ez danak, egin dabena; txalo-garria benetan. Lasten izango da-lakuan saggoz beren onezpena ta azkundia edo inaurazina. Bes-te baten esango dogu noz izango dan beren onezpena, eta, ordurati-an, batzanduten asi gaitzezan geure batzarlekuan mendizale guz-tijok.

—Igaro zan igandian, ill onen 17'gn. bizkor ibilli ziran bertoko ostikolariak, "Galdakano"kuak; Santurtze'n jokatu eben bertakua-kaz da, aspaldian txarto zamar da, biltzanez gure mozolotxuok, uste genduban sardifia mordo bat sar-tuko leutsela santurtzetarrak gu-riai, baña, ezta orretara izan, iru sardifia sartu leutse-zan gure mo-zolloan kabian, baña, oneik, gu-riak lau sartu ebazan aienian da, irebasten etorri z'iran poz-poz'z etxera. Iaba mutillak! bizkortu pizkabat bestela txarto ikusi biar-zare zeuon mallan.

—Aragon a'dia bere burdibillaz, kam'oi'az doyalta beste burdill ba-ten aurka daumbada ikeragarrri bat artuta, guztiz sauritu ta, izter bi-jak lau lekutatik apurtu ta aur-kituten da Bilbao'ko osatetxe ba-ten, ora'n egun batzuk ekarri da-belako, Barrietat'ar Alexander (Alejandro) gure adizkide ta euz-ke'ztale zintzua. Barriz Laster iku-si gura genduke, guztiz zendatuta, beren emazte ta seme euzkeldun jatorran tartian.

—Baita orai aste batzuk osate-bakuntza edo operazio gogor bat, bihotzekua egin da, baña, zorionez oberantz andija egin da aurkitu-ten da Bedia'ko Ibarra'n, P. de Letona'tar Karmeale andera euzkel-tzalia, Atutxa'tar Martin'en emaz-tia Albait lasterren bizkortuko al-da emakume argia.

BASA-JAUN

GIPUZKOA

BERASTEGI

Berastegi alde onetan ere zar ta gazte, apa'z ta monja guztiak mu-gimintuan dabilzkgu.

Neskatzak lana jator alkarren artean erdibituz, eta a'kar ar-tuaz, beren "Ezipen-ikastaldia" amaitzera dijoaz. Ikastaldi bikañik badute eraturik; esku-lanak, su-kalde-lanak, sendirako jakingaiak, eta abar. Baita ere itzaldi bika-ñiak entzun sendag'ille. apa'z ta neskatx bat zuzendari dituztela [Beajun daizutela! Jarraitu one-laxe zuen onetako denez, Eta San-to Tomas'etako "Txoixo janez" gaiz-ki ifior ezdeza'a bukatu.

Guraso edo larrak ere badabilz-kte beren buruaste eta eginnaia-k. Alkarreneana bildu eta erriko arazoak aztertu edo ikusi ainbea-badijoaz erantzuten; gazteen ar-teko ezjakintasunari buruz "gau-eskola". Gende pranko badabil eta oso onuragarri zaie eskola gaitan

berritu bat artzera. Osapenezko itzaldi batzuek ere badituzte tar-tean.

Baserriari buruz; lanbideari bu-ruz (profesio eskola, papelera no-lako ogibide eta etorkizuneta, abar) neska-mutillentzat; emakumearen eldutasunari buruz (ikastola, ko-lokazio eta abar); etxerako sen-dagaiari buruz; aurren berri eta ezkontza gora beraz ere itzaldi mor-doska bat eratutak dituzte erri guz-tiarentzat.

E'iz-berritzeko ere "Junta" bat osatua da, eta gogor asiak ditugu Uda-etxeokak buru diralarik diru-billa, eta konponketak nola egin sumatzen.

Onelaxe danok alkarri lagundu dagiogun erri osoaren gorap'nera-ko Kristau jator bezela, guztiok gure erriaren alde egin bear degun lana, gure osapen guztirako (gor-putz, naimen, adimen, eta anima) degula ziur egon gaitezen...! Bea-jun daizute'a! Jarraitu gogoz au-rrera.

AZPI

ERREZIL

GABON IBILLALDIA

Aurten ez gendun iritzetako as-morik. Oraindik gutxi erri—jaiak, ta berri'ro ekintzari eltze itotze-ko, asetzeko arrixkua ikusten gen-dun. Bestetik ikasketari, arrazoiz-teari, azterketari garrantzi aum-cti'agoa ematen premi.

Baño gure artean dextente zi-ran galdezka, iritzetako gogua ager-tuaz. Ori zalata naiz berandu izan, azterketa sakon baten ondoren erabaki gendun iritzetako. Ekintza oni eltzeo billera ortan aikatuzi-ran arrazo' nagusienak auek izan ziran:

- Dextente gaztek eskatzen zute-la.
- Ekintzallentzako ezizgarri da-lako talde ekintzatan nastea.
- Talde ekintza auek batzuentza-ko jokabide larriagotan sartze-ko bide izan ditezke'ako.
- Artu'etana getu. Konfiantza lortu. Gaztediaren batasuna iritzeko bide egoki.
- Diru arazoari erantzun bat.
- Erriko giro motel eta geldoa astintzeko. Zeinbat guraso aur-kalariekin ausarditsu agertze-ko.
- Nekazari ta kaletar arteko ete-na zuzentzeko.

Azkenengo igandean ekin genion gogor gabon ebastien ikasketari. Erabakiak ere artu ziran, bildu-tako guztien iritzia kontuan iza-nik.

IKASTALDIAREN

ANTOLAKETA

Erri—Gaztediko mutil talde la-ria, ta Luistar eta Mariaren a'a-ben batzordea dira ikastaldi onen zuzen dari. Nai luteke ilbeltzaren 29'tik otsailaren 5'ta arte.

- Aukeratu dituzten gaiak:
- 1.—Nekazari arazoari erantzuna alkartasun ekintzatan.
 - 2.—Jolaskizunetaz. Neska-muti-llen artu'etana. Beti jola-sakin? Beste biderik ez eki-teko?...
 - 3.—Guarko gazte euskaldunak landu bear ditun a'derdi be-reziak, gaurko gizarte a'ri erantzuteko.
 - 4.—Jakintza arazoa. Euskal ja-kintza, Irakurgaiak.
 - 5.—Sinismen arazoa. Oztasunaren zergat'koak. Sinismenean el-tzeko bideak.
 - 6.—Gure erriko Kongregazio era-kundea aztertu. Bide berriak argitaratu.

Garaen gazte bakoitzari esango zaio egitaraua xeetasun gela'gokin.

ERIoTZA

Eguiguren'tar Prudentzio "AR-TANOLA", sasoi'rik obenean, 44'te-kin juan zaigu. Oso ezaguna erri-tar eta erbestekoen artean.

Bersolari bezela ezaguna, batez ere puntu ipintzen, euskaldun be-roa, gizatasun doaz'ez bajo jantzia. Patxi Atxukarrakoa ere jua-n zaigu zarzaroan, 72 urtekin. Ga-xoaldi luzearen ondoren. Gizon arrazoitsu ta a'z'kora prestaketa euskal'erri guztiko yayo'netako bat.

Biak kristau zintzoak eta gizar-tean ongilleak.

Samin agur zintzoa senditarrari ta otoi'tzaren itza gure a'detik.

EZKONTZA

Landarrain'go Jose Mari jatorra ezkon berria degu.

Isasti'ko M.^a Doloresekin, ande-reño trabe ta biziarekin.

Zorionak bikote jatorrari.

TXIKI

ONDARRABI

ANTZERTI JAYA

Egundainoko euskal antzerti ja-ya jarri ziguten il onen 18'an Ke-ripze'n Ondar-ur'ko gazteak.

Javari asiera emateko txistula-riak agurtu ziran eta txistuari keak atera zizkioten.

Ondoren, neskat'illen errondai-llak ekin zion, ta bai doñu gozo-rik guri entzun arazi ere.

Mus'ka sayoak bukatu ziranean antzerkiari eldu zioten. MAITE ERE NEURRIZ, eman zuten lana.

Ardura aundiz gertu zuan aita Matxin'ek antze'zan au; antze'la-riak ongi zekiten bere egitekoa ta tarteka aldiko gayari ongi zeto-z-ki'on diskon musika sartuaz zo-ra'agritz atera zan lana.

Makinatxo baten begiak busti ziran.

Gero, berriro ere txistulariak ekin zioten ta berakin batera jen-deak ere gogoz abestu zuan. "Agur Zuberoa" eta "Agur jaunak" abes-tu genituan. Azkenengo au, jaki-ña denok zutik jarritak.

Itz baten esateko; biotza bero-bero jarri zigun euskal jai begiko-izan zan.

Zorionak jai ortan tarteko ziran deneri.

Ondar-ur eta Oargi'ko gazteak, jai atseingarriak egiteko gauza d'irana ikusi zuten eta emendik aurrera olako jayak maizago izan-go ditugula uste degu. Antzerkitxu polit baten ondoren, soñua dala, edo abestiak, edo bertso zar edo berri batzuk aur edo gazteren bat-zuri abestu arazi edo olerkiak esan, ez da za'lla jai begiko bat borobi'tzea.

Jakiña, noizik bein goi'goi mai-llako antzerkia ere alderdi onta-ra ekarri bear litzake gure gauzari goraltza emateko, euskaldun gau-zari erriaren aurrean kategoria emateko.

Ezin litekenik ez degu eskatzen eta gure esanak basamortuan ser-moya esitae bezin alperreko ez di-tezela izan.

Alderdi ontako euskaltza'etasu-naren buru bezela direnei zuzen-zen diegu azkenengo eskari au.

NEGU BELTZA

Gorbea'ko artzaifaren sanei kasu egina'z regua ere ondartzan igaro bear gennuala ta pozik geun-den. iBaina toki onean gelditu di-ra gure usteak!

Izan ere, gaurko aurrerapen gu-ziakin ortan dabilzanak ogetalau ordurako baiño geyagorako ez du-te eguraldirik iragarten eta iru illabetan zar eguraldi egingo duen asmatea zel samarra dirudi.

Eguraldiari igarri nai dionak as-paldi il zan ondarrabitari marifiel ark zeukan jokabideari jarraitu bear lioke, Dana dalako arrantzale ark beti asmaten omen zuan biaramonean nolako egura'dia egingo zuan. Arandegiri batean sartzen "Biar eguraldi ona egingo du" oju egiten omen zuan. Andik laster beste ardandegira sartzean berriz, "Biar eguraldi txarra egin-go du" esaten omen zuan.

Ta biaramonean eguraldi ona eg'iten bazuan, ona egingo zuala esan zuan ardandegira sartuaz arro arro asten omen zan: Ez nuan esan atzo gaur zer eguraldi egingo zuan?

Jakiña, beste ardandegira urre-ratu ere ez.

Edo ta, eguraldi txarra egiten bazuan bigarren ardandegira joan-go omen zan egura'dia asmatzen bera bezelakorik ez zegoala ta.

Obe gennan bai artzayak ere igarri ba zuan.

KAMINAZPI

PASAI DONIBANE

URTEBERRI ON!!

Txoko onetatik gure irakurle gu-zioi, dijoan urteari bukaera on-on bat ematea opa diegu eta datorren urterako, asmoak ora'ndik obeak izan ditzagula!

Izkuntzak, euska' giroak, oitu-rak, kultura eta abar, aurrera egin ote dute? Nik baietz esango nuke. Okerrak izan ditugula? Erri ta gizaki guztiak izan oi dituzte; ba-ñan e zda atzera begira bear, au-rrera baño. Ainbeste lan dago egi-teko...

Z. ARGIA'REN txartela

ILLAK

NAPARROA

IRUNA. — Bernabe Aldaba Bigurin, Sor Maria Jesus Etxegarai Landa, Felix Capilla Dominguez, Bartolome Cobos Guzman, Zeferrino Aizkorbe Rebole, Juan Antonio Beltzuntze Ziganda, Nik'mendes Mendia Gurbido, Fermin Itxaso Mar-tinez, Ramona Rey Irigoren, Luisa Anoz Etulain, Benito Villanueva Mikelez, Kai-etana Galbete Etulain, Jose Duran Gar-tzia Ce'benzu, Jose Oktabio de Tole-do, Fermin Bergara Etxeberria, Keszen-dio Bändres Sanchez, Jose Urratzabazo Auzia.

ESTENOTZ. — Elias Montoya Latasa, TAFALLA. — (Buenos Aires'en illa) Sabina Labat Jubidor.

SATRUSTEGI. — Serafin Gaintza Al-daba.

KASKANTE. — Rosario Iraizoz Kle-monte.

IBARGOITI'KO GATZAGAK. — Benita Guenbe Barber, — Elo Gatzaga. — Agustin Lekunberri Laibauri.

LIZOAIN. — Dionisio Eusa Lekunberri, MARZILLA. — Karmen Lopez Marki-ña, M.^a Karmen Lopez Markina.

LUNBIER. — (Vigo'n illa) Jose Luis Ureta Zabala.

OROBIA. — Brijida Artieda Eraso, UTERGA. — Felix Aniz Lizarraga, RADOSTAIN. — Maria Elia Goriz.

BURLADA. — Diego Lakonba de la Torre.

PERALTA. — Kandida Aranaz Kastillo, MENDAZA. — Biktoria Berruete Los Arcos.

UNDIANO. — Pilar Elizalde Ametzeta, PUENTE LA REINA. — Domingo Ureta Izurtzu.

MONREAL. — Jose Urrestarazu Sarra-sin.

BIZKAIA

BILBO. — Migel Egaña Lluvia, Maria Pilar Campo de Oteo, Maria Elorriaga Urrutia, Maria Asunzion Campos Puerta, Norberto Santamaria, Elisa Renedo Kin-tana, Julian San Bizente Diaz de Zarat-e, Claudia Artega Oribe, Raul Jaurroa Salinas, Mateo Egurrola Basabe, En-carnación Anaiz Villacorta, Robustiano Mendiluze Cortes, Carmen Gracia Ber-nardin, Julio Crespo de Oltra, Juan Eguzkita Ondartza, Antolin Artiñano Garabeta, Maria Basilisa Eguren Urru-tia, Jose Ortega Moragon.

ERANDIO-ASUA. — Juan Girón Ro-benna, Valeriano Siras Burro.

BARAKALDO. — (El Regato) Juan Kri-sostomo de Retuerto Zaballa, Restituta Pangua Martinez, Bizente Gisbert Lu-kasena.

SOPELANA. — Nikolas Bilbao Etxeba-rra.

BERMEO. — Desiderio Guerra Sira.

ALGORTA. — Dolores Otazua Etxega-rai, Consuelo Muñagorri Zenitagoia.

LARRAURI. — Jose Hormaetxe Uribar-ri.

GETXO. — Jose M.^a Ugarte Larrauri, GALDAKAO. — Manuel Morado Mau-rin.

TRUCIOS. — Juana Larrauri Ubieto, DURANGO. — Agapita Jainaga Erzila Balanzategi'rena.

CASTILLO-ELEJABEITIA. — Juan Jau-regui Arriñano.

OTXANDIANO. — Enkarnazon Bengoa Bengoa.

GIPUZKOA

DONOSTIA. — Teogenes Lasheras Martinez, Amancio Gutierrez Gil, José Aranzasti Agirre, Maria Azkue Zabala, Antxeta, Juan Jose Mugertza Ostola-tza, Biktoria Landa Alkain, Aita Calbete Saez Munain'goa, Migel Preciado Leon, Luis Fonta Andreu, apaiz jauna, Sofia Espejo Gaites, Teresatarra, Antonio Tx-barri Kintana.

ARRASTATE. — Bernar'do Balerdi Liza-rain, Robustiano Zarraoa Zarraoa.

EIBAR. — Bizente Zamakola Trokaola, LASARTE. — Genaro Izquierdo Izquier-do.

BEIZANA. — Juana Maria Otaegi Es-tala.

AZPEITIA. — Antonio Guridi Etxaniz, ERRENDERI. — Nikolas Portugal In-tziarte.

ASTIGARRAGA. — Martin Iturralde Azkune.

IRN. — Maria Luz Figueredo Gal.

BERGARA. — Jose Luis Beitia Zugas-ti, Marnarita Lopez Gomez.

ARETXABALETA. — Luis Zubizarreta Elkorobarrutia.

BEASAIN. — Buenabentura Muñoz Monje.

ZUMARRAGA. — M.^a Asunzion Landa Goiburu.

ELGOIBAR. — Magdalena Eguren Agi-rrebeña.

OTIARIZ. — Jose Joakin Galardi Kerejeta.

ARABA

GAZTEIZ. — Eusebio Astobiza Etxe-goen, Ramon Karlos Medina Kortegara-na, Maurizio Beltzran Lubiano'koa Fer-nandez Retana'koa, Joakin Arriola Gara-gartza, Marino R. Alegria'koa ta R. Azua'koa.

LLODIO. — Gerardo Ais Retes.

Zeruko Argia

Zuzendaria:
JOSE IGNAZIO GABILONDO
PUJOL

Naparroko-Kantauriko ta Ara-goiko Kaputxinoak argitaratua

(Carlos III, 22. Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22: Telf. 26666

ARPIDE-SARIA:

Urtekoa ... 190 pta.
Atzerrian ... 265 »

Aidez artu nai bada, galdetu.

(8'garren orrialdean jarraitzen du)

Armak gutxitu bear gizadiari begira

Armak gutxitze kontua, jakintsu aundi askoren izpidea da gaur. Alde guzietako gizonik jakintsuenak, ortan batera datoz. Indar-politikak arrisku aundia dakar berarekin. Armak geitze ori, denboraz atzera begira egotea da, noski, Ta askoren irabazi ta etekiñak elkarren artean banatu bearra degu.

Gizadiak bere iritziak ontara ekarri ditzan, eziera bear du alde aurrez. Jakintsuen alegin guzia ta borondate oneko gizon guzien jarduna erriari au erakusten jarri bear da: gerratea, gure denborekin oso muturka datorren kontua dala ta bakoitzak bere erantzupidea ezagutzen ba-du, arma-gutxitze ontan bere alea jarriaz, kondairari kertenetik elduko diogu gerokoan.

Jakintsuak esku aundia luteke gai ontan. Auek dira erriei arma-geitze orren siniste itxua kendu bear dietenak. Oraintxe asko ezjala, Max Born, jakintsurik yaoenetakoak, au zion bere lagunei itzegiñaz:

«Gure itxaropena, izpiritu-indarren batasunean jarria dago. Gere bu-ruetan oso gogor sartu bear degu auxe: gerrateak ezin ditezkeela onartu, ortik bai-letozke armarik gabeko askoren eriotza galgarria. Ta ontan garbi ikusi bear degu, gerrate-ariketa gizonen bizibidea gaitzera datorrela».

Gaurko egoera, oso koloka dago, ta utsik utsenak gal dezake azaleko pake au. Tresna baten okerririk txikiñak, gizon baten utsegiterik ixikiñak; politiko baten asmo-ametsik kaxkarrenak, burutapen eta endakeriak erri-aren uste okerren batek, ondamendira eraman gaitzakze...

Agintarien arteko gezur eta geigikeriak garbitu bearra degu: atomo-armengandik gorde gaitzakzela; lurpeko aterpetan gere buruak naikoa ba-bes izango dutela; egia esan nai dutenak ixil-arazten dituztenen kontra itze-gin bear degu. Erakutsi biribillegien zale diranen esanak, baztatu bearra dira; beren utseziña buruetan sartuaz, mundua alderdi ta etsaikeri gorrotoz-koetan murgiltzen bai-dute.

Jokoa ezta oraindik galdu, baiña gure alegin osoa ortan jartzen ezpa-degu, ezingo degu irabazi, ta azkenera eraman. Ta gaiñera, itxoiteko astirik geldituko ote-zaigun ere, eztagigu.

Arma-gutxitze onek erakusten digun arpegia ikusita gero, gere burua-ri galdetu bearren gera: ze nolako eziera eskeintzen diogu gaurko gazteei kontu ontan?

Gure artean ere, ez al-ditugu iritzi estuegiak, uste okerrak eta elka-rrekin lotu-eziñak? Geron amets eta asmoz itxututa, gizadi osoaren etekin eta premiekin ez ote-gera geitxo aztutzen? Agian, bear dan neurrian ezit-zen al-degu gure gaztedia ta aurtzaroa mundu guziko arazo ta korapilloeta-ra begira jarri ditezten?

Ori bai, eztegu emen aintzakotzat artu nai, mundu guziaren aitzakiz erri guziak berdindu nai dituztenak. Bakoitzaren tarte ta aldeak itoaz, jokatu nai dutenak.

Gure buruak zentzuz jarri bear ditugu pentsatzen, zabal burutatzen. Gure ondorengoak zuzen ezi ta eskolatu ditzagun, gizaldien burutan sortu ditugun balio guziekin batera, gerok ere ondatu nai ezpadegu. Onela era-kutsiko genduke, gure aziera ta pakea aurrera-bidean daramazkigula.

LIBURU BERRIYA

Irakurleak barkatuko al-didate nere liburu atera be-rriatzaz emen idazten baldin ba-det.

Gauza guztiak bezelaxe, liburuak ere bere propa-ganda bear, salduko ba dira. Alegindu naiz liburu berri ori periodikueta eta errebitatan zabaltzen, baiño ez naiz batere piyatzan, eta Patxi Itxaropena, nere lagun zarra, pozik eduki nai nuke.

Egin dezadan bada nere propagandatxo. Nere bi-zitzan makiñabat eskritoreen alde eginda nago propa-ganda ori. Onek eskubide pixka bat ematen didala orre-tarako nik uste.

Nola esango nuen euskeraz nere liburuaren tituloa? Onelaxe: Bidartea-ko eztabaida. Bidartea beste aldeko Sara, erri benetan zoragarri dan baserri polit bat da.

Nik ez nion liburuari izenburu ori ipiñi, baizik beste bat. Euskeraz onela esango nioke: Bakar miñezko pin-torea.

Etzitzaion titulo au Patxi Itxaropena-ri batere gus-tatzen, eta aizken-aizkenengo momentuan izenburua al-datzera bearerazi nituan. Tituloak garrantzi aundiya bait dauka eroleari tira egiteko.

Deitu genion berialaxe Migel Pelay Orozco idazlea-ri. Etorri zan presaka eta ixtan batian berak titulo be-rria ipiñi zion liburuari. Nik ere lan ontan lagundu izan diot sarritan donostiar idazle piñari. Lan errexa dala esango luke edozeñek, eta ezta orrela. Bi itzetan liburu baten mamiya agereraztia askok uste duten baiño za-llagoa da.

Bai. Makiñabat aldiz esaten dit Jose Maria Iribarren napaz idazle ospetsuak. Guk, eskritoreak, tituloak as-matzeko gizontxo berezi bar bear genukela. (Ezin ipiñi emen bere Tudela'ko izketakin gizontxo orri esartzen dion izena).

Goiz artan bertan ots egin nion Ayalde-ri, eta baita onek liburuari azala ipiñi ere. Lagun onak izatea balio du, bai orixe.

Baiño, oneskero, norbaitek esan du bere baitan. Ta zer diozu liburu berri orretan? Liburu bat eskritorearen biotz ustutze bat da beti. Auxe batez ere dala esango nuke nere liburu berria.

Ez nuan beñiere pentsatuko Sara-ko Bidartea base-rrian, orain bi urte terdi, Abustuko jai auritsu batean juntatu eta berebiziko eztabaida sortu genduanok, libu-ru baten oiñarria esartzeko aukera emango zidatela.

Baiño liburuak ba ditu beste pasaizo ugariak. Nere biotz-sakonean pintore bat dago izkutatuta. Joaten nai-zen tokira joaten naizela, nere Euskalerriko txoko atse-gingarrietan, edo Kastilla-ko erri zaarretan, edo-ta Por-tugale'ko paisaje biotzbera artian, edo-ta Andaluzi ta Marruekos-ko zeru urdin-urditan zelai zabalen erdian, barrenean daukaten jintorea deika ta deika sentitu izan det.

Eta ori nun-nai gertatzen zait. Goizero-goiz, nere lanera joatean, Santa Katalina-ko zubitik Adarra men-diak agur berezi bat egiten dit. Ezberdiña egunero-egu-nero, baiño zeñen ezti ta nere-nerekikoa, Nik ederki oso entenditzen diot. Adarra mendia ta ni, aspaldiko oso lagun zarrak gera.

Eta berdin edozein tokitan. Pasatzen naizen leku giztietan geldituko nintzake betiko.

Baiño... nere liburu berriya joan zait pikotea... Geia-go jakin nai duanak erosi beza, eta barka dedilla auxe ain garbi esatea.

JOSE DE ARTECHE

Bi Napar Diputadu Madril'en

«Politiko ta erriaren artean artu-eman aundiagoak bear dirala» - diote biok

Auxilio Goñi ta Jose Anjel Zu-biaur jaunak, Naparroa'ko pamilien ordezkari dira Madril'go Diputadu-Etxean. Naparrak diran aldetik gau-zak garbi esatea dute lege. Ona emen «El Pensamiento Navarro'n pe-riodista batek ematen digun alka-rrizketa.

—Ta orain zer?... Au zan nik Auxilio Goñi ta Jose Anjel Zubiaur jaunei batera egin nai nien galdera; biak bai-tira Na-parroa'ko pamilien ordezkari Madril' go Aldundian.

Asiera besterik ez dute ikusi al-de aietan; baiña ala ere, beren ai-torpena ta gerorako asmoak entzun nai nituan; aintzat artzekoa baita diotena.

Zuzenean goaz, ba, arira.

ARAU BERRI BATEN PREMIA

—Zuen lagun eta familien ordezkari dan Eduardo Tarragona'k Ma-dril'go «Circulo de la Unión Mercan-til»-ean izketaldi oso sonatua eman du. Aren esaneñ zer derizkiezue?

—Oso erdizka irakurri ditut bere esanak —erantzuten dit Goñi jau-nak— egunkarietan jasoak galñera. Bi gauzetan bete-betea arekin bat nator: politiko ta erriaren artean artu-eman aundiagoak bear dirala ta Kortetako Araudi berria sortzeko premi bizia degula.

—Goñi jaunak diona, nik ere on-tzat ematen det —dio Zubiaur jau-nak—. Ain zuzen ere, guk zirikatuta an bildu giñan familietao ordezkariak, (Cadiz, Canarias, Gipuzkoa, Zeuta eta beste aldetakoak). Aza-roaren 27'an zan billera ori. Bakoi-tzak bere iritzia eman bear zuan gaurko Kortetako Araudiaz. Iritzi auek entzunda gero, beste Araudi berri bat agertu nai litzake, denen iritiz sendotua. Beste sailletako di-putaduekin ere, ba-ditugu gere artu-emanak.

UTS AUNDIAK

—Zuek egiten ari zeraten azterke-ta zeatz ortatik, ze uts arkitzen diz-kiozute oraingo Araudiari?

—Bat du oso zimentarri ustela: oraiñarte Billera Nagusiak, diputadu guziak bilduta egiten diran oiek, ia geienetan «baietz» esateko baka-rrik egin izan dira. Onela ezin dite-ke bete Kortetako legeak dionik, au da: «iritziak entzun ta trukatu, as-moak jakin-arazi ta azterketa sakon eta erantzupidetsua egin bear dala, alegia». (Onela Zubiaur'ek).

—Araudiak —dio Goñi'k— ala-ola

zerbait balio du legeak sortzeko; baiña ez bear bezelako alkarritzeta baterako. Eztu bi aldetatik ibiltzeko aukerarik eskeintzen, agintariengan-dik errira ta erritik agintariengana, alegia.

—Akatsen aitaipena ta galde-eran-tzunen jokaerak, ia-ia debekatuak uz-ten ditu onelako esanak, ta asi bai-ño lenago itotzen du tarteko izketal-di auen egokitasuna. (Zubiaur'ek).

—Berrito esan bearra dago: Kor-te berrietan, (berriak, ez bakarrik di-putaduen aldetik, baita bere eral-guntzatik ere), Araudi berria bear da.

BERRIRAKO JOKABIDEA

—Legeak aurrera ateratzeko era-maten dan jokabide bera bear da Araudia berritzeko: berrogei ta amar diputaduen izenak eskabide-aren azpian.

—Eragozpenik ba-al-da? —Bai. Kortetako Legearen eras-kin batek dionez, berritze onen la-nak, Kortekak berak egingo dituzte, Gobernuarekin bat artuta. Obe izan-go zan, Gobernuarekin kontatzeko egin al-izan ba-litz Araudi berria.

AUTARKI ITXUAK

—Zuek biok bost aldiz tartetu ze-rate Aldundiko autarki edo botoe-tan, Kortetako karguak izentatzen. Kortetako Lendakari Ordeko ta idaz-kariak izentatzeko dala; Batzorde Nagusia dala; Erreñuko Aolkulariak dirala; Igikunde-akontsejatzailleak nazio guzirako dirala... Autarki oiek nolakoak izan dira?

—Diputadu berriok aukeratzeko eskeintzen zizkiguteneen berri ez ge-nekian. (Goñi'k). Onela aukerako eskeiñiak oso neurtuak izan dira Pentsa ezazu: Erregetza Zarreko Aolkulari-Batzordean eztegu ordezkari karlista bakar bat ere, (Zu-biaur'ek).

—Etziran gure esku aukeratuak, aurrez izendatuak baizik. Ta aukera borondatezkoa egitea, eziña zan, (Goñi'k).

—Ta ori Familien sailleko diputa-duetan. Auetan, burruka ta leiaketa gogoa nabaitzen zalarik, ala ere. Beste sailletan, egunkariak diotena irakurtzea naikoa da, (Zubiaur'ek).

—Iritzi-trukerik izan danik, ezin esan ditekete (Goñi'k).

PERIODIKUETATIK JAKIN DITUGU BERRIAK

—Familien ordezkariak zeraten aldetik, zer diozue pezetaren bera-kada ori dala ta ezjala?

—Billera Nagusiren batera deituak izango geraldakoan gaude, Gobernuak artuko dituan neurrien berri eman dakigun (Zubiaur'ek).

—Ia-ia lan au alde batera utzi di-teke; egunkarietatik jakin baititugu egitekoak (Goñi'k).

BERAKADA SASIKOA IZAN DA

—Dakizkigun gorabera erdizka-koekin ere, esateko gaude: pezeta-berakada ori aitzakitizat artuta, sasi-konponketa bat egin nai izan da. Beste kontuetan agitz oi dana, ba-koitzari bere izenik etzaio eman, (Goñi'k).

—Ingalaterra'ri begira egin da be-rakada ori; baiña Ingalaterra'n bere kargua utzi dute orren erantzupidea zutenak; eta emen eztegu orrelako-rik ikusi. Luzia del Alamo, Albista-rien Elkartasuneko lendakariak esan duana bera esaten det nik ere: Orren errua dutenak atera ditezela, ez agertokira, ezpada Gobernutik kanpora». (Zubiaur'ek).

—Españi'ko erria, gizon egiña da, ta etzaigu gogoko egiten, diruketa-pake estalia. Ezin du gure erriak on-tzat eman gezurrezko aitorenik. Eta askoz gutxiago artuko du, irris-tada txar bat, garaipen aundizat saltzen ba-zaigu, (Goñi'k).

DIRU-BOTATZE ZOROA IZAN DA.

Erriko serbitzuetan egin dan ki-maketa ta oietan langille ziranen gutxiketak ederki adierazten du, aurreko urte auetan dirubotatze izu-garria ta alperrikakoa egin dala. Onek eta esan degun egia estaltze-ko jokaera orrek, gure gizartean us-te ta konfiantza lurrera bota du.

BESTEEN AURRERAPENA

Azken-urte auetan irudipen oker baten mende bizi izan gera. Gure aziera bizitzen ari giñala, esaten genduan; eta Europa'ko azierari es-ker bizi izan gera. Europa'ko diruke-tak uts-egin duaneko, guk ere la-prast egin degu bereala, Au dakida-lako, etorkizuna dirudian baiño ohea ikusten det: Europa gorakada bizian asia baita (Goñi'k).

UDABERRI BIZIA

Baiña ez da oso Igarle aundia izan bear ikusteko. Negua, gizarte alde-tik landua izango da ta zailla. Gero, Udaberria bixi-bixia etorriko zaigu. Izozteak duan ondorenik txarrena, izotz ori biguntzen danekoa izan oi-da, (Zubiaur'ek).

(4'garren orrialdean jarraitzen du)

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Bartzelona, Zaragoza, Valentzi, Madrid, Oviedo, Gijon, Iruña, Bilbo eta Gazteiz'era.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

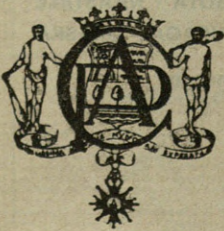
Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

GURELESA

GIPUZKOA'KO TA NAPARROA'KO ESNE ONENAKIN GERTUTAKO ESNEKIAK: ESNE PASTERIZATUA, ES-NE SOILLA, ESNE-AUTSA, ESNE-GAIÑA, GURIÑA TA ABAR. - EGUNDO EGUNEAN, LURBIRA OSOKO ERRI AURRERATU GUZIETAN, ONELAKO ESNE TA ESNE-KIAK BAKARRIK ERABILTZEN DIRA.

GURELESA



1.896

1.967

GIPUZKOA'KO PROBINTZI - ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure «PRESTAMEN SERBITZARITZA»z (Servicio de Préstamos) balia zaitez

Zure baserria erosteko edo obetzeko
Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko frutuak obetzeko
Jakimbidean jarri zaitez Donostia'ko gure
7 ofizinetan eta Probintziako 59 sukursaletan

Albiste aundi eta on bat danori!

«Agur, agur, jente noblea, berri on bat dakargu: atentzion bat iduki beza inork aditu nai badu».

—Gabon eguneko umeikanta zar baten asiera—.

Neronek ez dakit nundik eta nolaz erne ote diran bertso auek nere buruan. Ez da gauza ain erretxa jakiten.

Alaz guztiz ere, eroki eta neurri onean detozkit, beatzari eratzuna bezelaxe.

Gabon eguna urrutik dala oraindik, esango dezute. Bai, ala da. Baño, zuen baimenarekin, bertso zar oien ammia pitxka bat aldatzen badegu, gaur zer esan aundia dutela, nioke.

Orra emen berri ona, irakurle! Mateo Mujika, garai baten Gazteiz'ko Obispo izanak, datorren urtean, bi ezta betetzen ditu: apaiza danez, diamante edo «ikatz-arritzko» eztaiak; obispo danez, urrezkoak berriz.

Oso gutxitan, Eleiz gizon baten bizitza laburrean, bi gertakari zail oiek batu oi dira.

Itz bi bere bizitzaz.

Bere sorlekua Izal. Goyerri'ko baserri polit eta پاکetsua. Irun'dik Madril'ara dijoan bide zabalean. Etxegarate'ko aldaparen ofietan.

Bitori'an apaizgai argi eta saiatua. Bertan, apaiz 1893'garren urtean. Apaiz egin berrian. Usurbil'ara bialdu zuten, bertako apaizaren laguntzalle. Bi urte igaro ondoren, Usurbil'dik Salamanka'ra, ikasteko kupiran, batetz ere, Teoloji'ko gaitetan.

Salamanka'tik berriro Bitori'ra, Seminarioan erakusle. Bitori'ko Eleiz nagusian Canonigo 1903'ean.

Bi urte gerogo, Espani guztitik Erromara edo Lur Santuetara zijoazten Erromeriaren buru eta eratzalle Aita Santuak izentatu zuen. Mujika jauna Batikano'ko giza-artean ezagutua zan ongi eta Aita Santu Pio X'agrenakin lagun. Nere ustez, berakin bein edo bein otordua ere egin zuan, bere maiean.

1918'ko urtean, Aita S. Benedicto XV'garrenak Burgo de Osma'ko Obispo aukeratu eta izentatu zuan, guztien poz aundian.

Osma, Iruña, Bitori, ara gure obispo maitearen leku eta artaldeak. 1936'ko guda edo anai-gerra lertu zanean, laister Prantzira iges egin zuan. Geroztik, Prantzi'ko eskal lurretan batea eta bestera, esaten dan bezela, ez zeru eta ez lur. Azkenean, Kambo'ko errian billatu eta aukeratu zuan bere bizi-lekua.

Kambo'tik Zarauz'era, bere zarzaroan. Zarzaro luzeko azken urteak, or daramazki, itsas erri atsegin ortan. Neskame on eta apaiz laguntzalle ikasi ta gazte bat berekin dituala. Bere etxeak Montemar du izena. Erri irteran, Donostiara datorren bide zarrean, ezkerretik.

Ooian betik. Itxuturik betiko. Otoiza ezpañean, pentsamentua bere lengo artaldean, olaxe bizi da gure obispo agurgarria.

¡Urte askotan, obispo jauna, eta zorianak biotzetik!

LASA'tar JOXE

Bi Napar Diputadu Madril'en

(3'garren orrialdetik)

—Guzia eramangarriagoa izango litzake, politika benetakoa ta erabakiagoa egingo ba-litza, akatsen mai-xiaketa zabalerako ateak irikiaz. Gar-rantzi gutxiko gauzetan erakutsi utseziña ta aztertu-eziña eskeiñi ga-

be, illeta gutxiago izango genduke (Goñi'k).

Izketaldia bukatu baiño len, Goñi ta Zubiaurr'ek berriro esaten dute: Napar guzien aukeran gaude. Ara-zoen berri garbi eman nai degu. Leioak zabalik dirala egin nai degu gere politika-lana.

Zergatik ez antolatu albistarietako idazleekin alkarrizketa agirikoak? Onela albistarietako langilleak di-putaduengana beren kezka ta go-goak eramango lituzkete.

XABIER MARIA PASKUAL

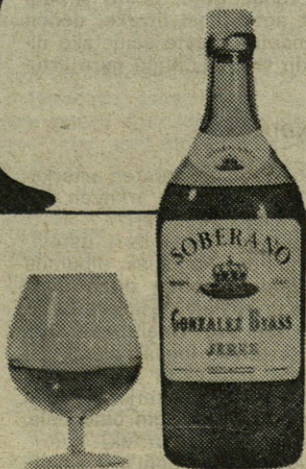
SOBERANO

Ai... ta alako gizonentzat, ala ere!



GONZALEZ BYASS

BAI, EDARI APARTAI



BOKAZIOAK

“Iraupenerako kinka gorria dago”

“Askok ez dute konfiantzarik gure nobiziadu ta seminariotan,”

Pare bat aste dala, Jainko-Deien inguru egindako Galdekizunari mo-jak nola erantzun zioten, ZERUKO ARGIA'n zabaldu genduan. Oraingo ontan, Erlifioso ta Apaizak eman dituzten erantzunak zabaldu nai di-tugu. Ona emen eldu diran zenbait iritxi:

1. GERTATUA.

Jainko-Deiari egiten zaizkion erantzunak gutxitu egin dira. Apaiz-gaiak eta praillegaiak lengo aldean gutxitzen datoz. Zergatik?... Gertaera onen iturriak auek dira: Lur-zalekeria. Seme-alaba gutxiago-ko familiak ugaltzea. Giro otzagoa ortarako Konturamenik-eza. Basarri askoren ustutzea...

Auzoetako eskolak itxi egin dira. Goi-Ikastetako Ikastetxeak ugaldtu. Gobernuaren bekak geitu... 2. Auzi onen koska, IRAUPE-NA da. Erlifiosoen Konbentutan eta Apaizgaitegietan, kinka gorria degu. Apaizgai gaztetxoak ugaldtu ta zaa-rragoak gutxitu egiten zaizkigu.

3. Gaurko giroa:

Lantegidun errietan: eskolak uga-ri; aietan errezt sartu gaztetxo ar-giak; ariñegi irtzen dute Jainko-Deia Familietan eztago lengo berotasunik gai ontan. Geienak, konbentura sar-tzeko gazteegitza jotzen dituzte nexka-mutikotxoak. Nekazari-errietan: gaztetxo gutxi eskoletan; piper asko aietan. Gutxi eskoletan eta biotz-itxiak, bildur-tiak. Familiak borondate osoa dute seme-alabak eskeintzeko.

Mariñel-errietan: Beren izakera berezia. Ikasteko ta teknikan aurre-razteko gogoa. Iraupen gutxi. Gai-ki prestatutako gaztetxoak. Lanean zaildutako familiak; elizarako otzak. Udaldi nastuak.

4. Gaurko unearen ikuspegia: kezksua ta itxaropentsua.

Kristautasuna kinka gorrian. Gu-re erriaren fedea koloka jarri da gaurko gazteetan, basarrietan bertan ere. Ortik dator bokazioak gutxi-tzea. Bizimodua obetu egin da ta apaiz eta praille bizibidea ezta len bezin goi ikusten.

Bokazio-istillua. Zenbait apaiz eta prailletan beren gauza-eza ta eragin utsa nabarmentzen da. Eztegu argi geiegi ematen. Gazte ta zaarren ar-teko etena zabaldu egin da.

Erakusle-istillua. Gure gazteak ez dute len aiña ezitzaile ta zuzentza-ile.

Albistarien berri-txarrak. Periodi-ko, irrati, telebista dala, apaiz ta prailleen eskandaloak zabalitzen di-ra.

Egin-bearra. Gure jokaera berritu ta obetu egin bear degu. Guraso as-kok ez dute lengo konfiantzarik gu-re seminario ta nobiziadotan. Gure artean ez dute Ebanjelio-giro jato-rrik ikusten. Alderantzikoa baizik.

Gerokoari begira: gazteak argitu ta zuzendu ta gaurkotu egin bear ditugu. Pamili, eskola, eliza, gazte-dia, kristau ekintzazaleak, erri-iri-tzia... Orra gure lanerako jorratu bear diran saillak. Talde aukeratuak sortu bear lirake lan ontarako: teologoak, psikolo-goak, gizarte-zaleak, bokaziotan lan-duak...

Zabalketa gogorragoa gai onetan. Euskerazko ta erderazko Bokazioak ugaltzeko mezak zabalduaz errian. Ortarako liburu egokiak eskeiñiaz. Bokazio-sortzailleen eskolak jarriaz.

(«NORA»TIK ARTUA)

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10 - Urrut. 17751 Etxekoa 22700

DONOSTIA

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

HERNANI, 4

URTIETAN LAN OIETAN OITUA BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN MAKINAK:

BIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE ZERRA - URAGA - URASKA

Europa'ko aurreraldeuni'k onenak, amengo nekazari-entzat.

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya 114

HERRIAK ETA GIZONAK

naizio-arteko-unea

Gerla zabaltzen

RIKARDO ARREGI

Orain dela amabost egun amerikanoak Thailandi'ko alderdi batzuek bonbardetzen asiak zirala komentatzen nuanen esaten nuen nola Viet-nam'eko gerla muga zabala-goak dituela. Gertaera berri batek ematen dio arrazoi esaten ari naizenari.

Jakina denez, Cambodge, estatu neutralista bat da. Cambodge'rentzat, ordea, neutralista izateak ez du esan nahi inperialismoaren aurrean pasiboa izatea. Txina komunistarekin adiskidetasuna gorde du ta baita ere Vietcong eta Ipar Vietname'koekin.

Orañ, amerikanoak diotenez, gerrilleroak askotan iges dijoaztenean Cambodge'ren lurraudetetan estaltzen dira. Orañ arte mugan gelditzen ziran amerikanoen soldaduak baiñan ba dirudi pauso bat aurrerago emateko asmotan

dabiltzal, berak derrigorrezkoa dela uste dutenean Cambodge'n ere sartzekoa. Onekin arrisku aundiko pauso bat eman-go litzake Vietname'ko gerlan.

Eskalda sortu zutenean amerikanoak, ots, Ipar Vietname'n bonbardeatzen asi ziran ezkerotik ori sortu zuenak, batez ere Mac Namara'k uste zuen ori kontrolatzeko modua izango zela. Gerrateak ez dute baiezto ordea iritzi ori. Gero ta pauso zorrotzagoak eta gogorragoak eman behar izan dituzte gerla ortan amerikanoak. Hanoi eta Haipong bonbardeatu zituzten, desmilitartutako alderdietan ere sartu ziran eta orain beste erresumetan sartzekotan dabiltza. Pauso berri bakoitzak frakasu aundilago bat adierazten du. Iragandako maillarekin beti esan oi izandu da, orrek vietcong eta ipar vietnamdarrei burua miakurtu eraziko diela. Pauso berri bat eman beharrean arkitzen baldin badira

etsaia aitortzen zuten baiño askotaz ere indartsuagoa dela adieraztea dela.

Askoen bildura da, ta bildur fundamentatua gaiñera, izugarrizko ondorenak ekarri lezazkela Vietname'ko gerla onek, nazio-arteko gerla piztu erazi lezakela.

Gabonak eta urteberriak dirala ta armak, une txikian bederik ere, ixilduko dira. Lehengo urtean esperantza txiki bat ba zegoen armen ixilune ortan pakea ekartzeko elkar-izketa probetxugarriak sortuko ote ziran edo. Aurten ori ere ez. Okerrago. Gerla zabaltzeko asmoa besterik ez da azaltzen. Urteberri eguna pake eguna egitekoten dabiltz. Nik ez dakit konfusioa gehiago zabaltzeko izango ez ote den. Pakea, nork ez du esaten nahi ez duelarik? Zer pake ordea? «Pax americana», lehenago «pax romana» izan zen bezela?

LIBURUAK

C. Wright Mills - L'imagination sociologique

UNAI GARIN

Lehenago ere mintzatu gera gizon ontaz sekzio ontan. Izan Mills soziologilari apartekoa izan da Estatu Batuetako soziologilarien artean. Berrogei ta bost usteekin 1962'gn. ill zen ez zuen ikastea, pentsatzea ta bizitze konkretua bere artean bakandu izan du. Gaiñera Estatu Batuetako soziologia egiteko moduarekin ados ez zegoelako erabat konformagaitza bezela azaltzen da. Orrelako izateak makiña bat etsaigo ta asarre ekarri zizkion.

Liburuaren atzenean dakarkin eraskiñ batean esplikatzten du ondoena Mills'ek intelektualaren eginkizuna zer den. Onela dio: "Nik zera jakin erazi nahi dizutet, pentsalari onenak, gure aurrekoak, bere bizitzarako ta bere lane-rako neurri berdiña ian dutela. Diek bata ta bestea errespetatzen dituzte, bata besteaz aberastuaz. Izan ere gizonak

bata bestearengandik bakantzeko oitura baldin badute bere lana sendotasunik gabekoa dela seiñalatzten digute. Beti konturatzen ez bada ere intelektual langillea bere burrua egiten ari da bere ofizioan aurrera dijoan neurrian; izkutu-tuan dituen ahalmen guztiak aberasteko, bere baitan batez ere langille onenaren kualitateak agintzen duten pertsona jasotzen lan egiten du".

Soziologilokilariak oso zabalduak egon behar dute nunbait Estatu Batuetako gizartean, baiñan Mills ez dago batere konforme, ikusten denez, auen joerarekin eta lan egiteko moduarekin. Ba dirudi soziologilari auek gizonaren osotasuna ahaztuaz rentabilitateak bakarrik artzen dutela neurri bezela bere lan eta inbestigazioetarako. Orren altxatzen da Mills.

Soziologia giza jakintza denez ez du erabat zeaztasuneko jakintza. Ezin duteke beraz soziologian matematiketan edo fisikan jokatzten den neurri berdiñean jokatu. Soziologilariak ba ditu baztertu ezin ditzuzken galderak eta problematikak. Onela adierazten da, esate baterako, liburu onen bi ataletan, "L'éthos bureaucratique" eta "De la raison et de la liberté" delakoetan. Ortaz gaiñera liburuak berak duen izenak "L'imagination sociologique", imajinazio soziologikoa alegia, nahiko adieraztailea dela iruditzen zait.

Liburu au "The Sociological Imagination" izenarekin azaldu zen lehendabiziko aldiz Oxford University Press, New York'en. Nik irakurritako argitalpena frantzeza da, François Maspéro'ren etxean egindakoa 1967'gn.

Amuebladora

Comercial Hispania

ZURE TELEBISTARENTZAKO «IRUKOITZ» (Tresillo)

AUKERAKOA!

Sofa-oge, lo-gela ta jatokietarako erredizak.

Amuebladora Comercial Hispania

Moraza, 14
DONOSTIA



San Marcial, 12
IRUN



MUEBLES
URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIKAK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

Baserriaren alde
EUSKAL ETA ERDAL



Caja de Ahorros
Municipal de San Sebastián

Banen baneko azlyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira joan
etorriak.

BERTSO BERRIAK

Ereni'ko Ereñozu ballaran bizi dan Florian Oiarbide datorkigu bertso sortatzoarekin.

Ogeitairu urte betetzera dihoan gaztea dala esaten digu. Ikusten eta somatzen ditun gauzak agertzen dizkigu itz neurtuz.

Dofu ontan kanta ditezte:

«Ai, gure antziñako
zenbait gizon abill...».

— 1 —

Bertso berri batzuek
nua ni jartzera
orra, asiera!
egiak azalduak
gutxi gorabera.
Ogeita iru urte
nua egitera,
orreatan nator
gauz au esatera,
gaurko gaztediaren
berri ematera.

— 2 —

Gu gazte g eradenok
geienean alai
al degunean jai,
beti jarrita gaude
igandearen zai.
Ederki jolastuak
ibiltzeko nunai
zine ta billeratan
tabernan ere bai...
gabeko amabiak
alde arte, lasai.

— 3 —

Alaitasuna dago
gure inguruan
bear dan moduan,
aurrekoak olaxe
ziraden munduan.
Baña pentsatu onek
zer esan nai duan
etsaiak zirikatzan
dabilta onduan,
txorakeri geiegi
daukagu buruan.

— 4 —

Oraingo neskatx askok
kalera juanda
billaturik denda,
galdetzen dute gauza
berririk bai al da?
An esaten diote:
au da orain moda,
laister artutzen dute
dirua emanda
danak jantzi nai dute
«ye-ye» «mini-falda».

— 5 —

Larri zegoen jendea
moda jarri arte
artutzeko parte,
oraingo neskatillak
gona motzak maite.
Dutena azaltzeko
lotsarik ez bate,
orrela ibiltzea
berentzako kalte,
seigarren aginduan
utsegiten dute.

Gure lankide «Basarri'k», Gabon gabea, Zarautz'ko «Gure Kabia» bazkunean, Soziedadean, urtero bertso batzuk kantatzeko oitura du, Jesus'en jaiotza gai artuta.

Jendeaz gaitzeka egoten da barrunbe guzia. Auek dira Gabon gabeaz gure adiskideak jaulki zitunak:

— 1 —

Orain bi milla urte inguru
mirari paregabea,
gizon aragiz sortu zitzaigun
Zeru ta Lurren jabea.
Gure mallara jexita ortxe
Jaungoikoaren semea,
argatik degu guk biotzean
atsegin bete bete;
baña erreguz ementxe nator
ementxe, Jesus maitea,
azaldu bear dizugu danok
daukagun borondatea
au da Zarautz'ko Kabitarrak gaur
egiten duten eskea,
asmo oneko gizon guziet
eman zaiezu pakea.

— 2 —

Arrokeri ta dirua dabil
alde guztian balantzan,
biko jendea, jende txikia,
etengabea morrontzan.
Zu jaio baño lenago ere
gure mundu au ola zan
eta itxuraz ezta oraindik
zuzentzeko esperantzan,
pake kontua gai artuta nik
eztet asmatzen zer esan,
zure sortzea ez al zan, Jesus,
alperrikakoa izan?
arabe jende ta judutarrak
otso amorratu gisan,
zeu jaio zifan lur santua artan
ara nolatan dabilta!

— 6 —

Alde guztian dauka
moda orrek sona
baña ezta ona,
neskatilla gazteak
jantzitzen dutena.
Ikusitzen badegu
orrelako gona,
pentsamentu gaiztoa
dator guregana,
pekatuan jartzen da
jator dagoana.

— 7 —

Ara oraingo beste
gauza bat berria
ain lotsagarria!
mutillak ille luze
ikaragarria.
Neri iruditzen zait
eztala garbia,
askori indartuko
zaiote zorria,
ori ere daukagu
gaur modan jarria.

— 8 —

Askok egiafagatik
moda orri parra
ba-dauka indarra,
eztet esango danik
danentzako txarra.
Baña bai al zegoan
gauz orren bearra?
zuk iritzia eman
euskaldun jatorra,
ez al degu ohea
lengo lege zarra?

— 9 —

Neskatx eta mutillak,
gazte geradenak
eta guk gelenak,
biar edo etziko
andre ta gizonak.
Geuretzat mesedea
izatea onak,
adiskide, ezagun,
ta gure lagunak,
alkar lagunduz bizi
bear degu danak.

— 10 —

Amar agindu onak
Jaunaren legean
gorde bearrean,
Berak jarri zituan
guretzat onean.
Danok ibiltzeko
oien esanean,
saiatu gaitzen ba
bide zuzenean,
Agur gazte danori
nere izenean.

FLORIAN OIARBIDE
Ereñozu

NERE BORDATXOTIK

Basarri



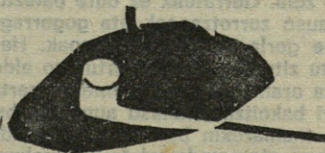
DANETIK ZERBAIT

Une artan ez nintzan etxean.
D. Manuel Lekuona jaun agur-
garriak deitu zula telefonoz,
adierazi zidan emazteak.

—Ta... zer esan dizu ba?

—Zera, alegia, or gabiltzala
danok jun dan aspalditan lztueta
gora ta lztueta beera, ta iñori
etzaigula bururatu aren bertsoak
argitaratzerik. lztueta'ri izenik
geien emandakoak Kontxexi'ri
jarri zizkion bertsoak dirala; gero
bere emazte izango zanari jarri
zizkion aiek.

Ainbat esaten ez nintzake au-
sartuko.



lztueta'ri sonarik geien, nere
iritziz, euskal dantzeri buruz mol-
datu zitun lanak eman zioten. Ja-
kintza egarri diran askotxok lztu-
eta'rengana jotzen badute,
orreatik da, noski. Folklore ize-
nez ezagutzen degunak gero ta
jarraitzale geiago ditu mundua-
ren lan egaletan. Jakin miña ase
ezinik dabilzanak, daneko berri
jakin nai izaten dute.

Ettxetar eta kanpotar askoren-
tzat du interesa lztueta'ren la-
nak. Ark euskeraz egindakoak er-
derara biurtzen saiatuak ba-dira.
Orren bidez da ezagun lztueta
euskerarik ezagutzen ez tuten as-
korentzat.

Istoriatzale bezela etzun fama
gelegirik artu. Garai artako Gi-
puzku ezagutu nai degunok poz-
ik eskutaratzen degun liburua
izanik ere, istori gaitan jakitun
diranak eztiote goralpenik eske-
niño.

Karmelo Etxegarai jaunak, adi-
bidez, au dio lztueta'ren kondaira
liburuari buruz:

«Es un insigne monumento de
candor».

Kontxexi'ri jarritako bertsoan,
barrenen zeukan maitasun guzia
kanpora ixurtzen du; maitasun
labe ura etzegon preso gorde-
tzerik.

Aurten dira berreun urte lztu-
eta jaio zala. Urtea bukatu ba-
ño len Kontxexi'ren bertsoak
agertzea, lztueta'ri omenaldirik
bikañena eskeintzea izango li-
tzake, Lekuona jaunaren iritziz.

Kontxexi'ren bertsoak gure
gazte denboran, oso ezagunak zi-
ran Euskalerrri guzian.

Geroztik sarritan zuritu da Ai-
tzgorri gaña; geroztik sarri kan-
tatu du kukuak.

Gazteak etorri dira zarren to-
kiak betetzera, legekoa dan be-
zela. Gazte oiek eztute lztueta'
ri ainbateko fama eman zioten
bertso oien berririk.



Ora emen nun dituzuten, ira-
kurle maiteok.

Lendik ezagunak dituzuten za-
rrontzat atsegingarri izango dira.
Gazteak ere abegi ona egingo
dietela ezte zalantzik.

— 1 —

Maite bat maitatzen det mai-
tagarria;

begi ederra du-ta, guziz argia;
daukat urruti,
bañan ezin kendu det buruti
aren itxura.
Saldu al baliteke pixura
urrearen truke,
nork erosi faltako ez luke!

— 2 —

Ogei ta lau leguaz nago aparte,
bitartean ba-daukat milloi bat
ate,

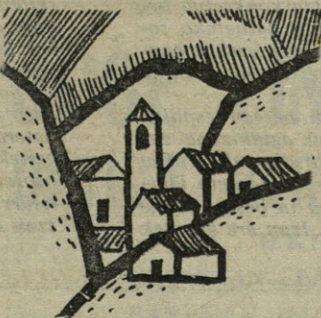
danak itxirik.
Nafarren ezin egon ixilik;
beti negarrez,
nere maite-maitearen galdez:
ote dan bizi,
biotz biotz nereko Kontxexi!

— 3 —

Egunez argi gutxi, gabea illun,
kontsuelorik ezta neretzat iñun
maitea gabe.
Egin ote nadin aren jabe
oroituzean,
zenbat pena nere biotzean
dtut igaro!
maite det eta ezta milagro!

— 4 —

Ai! au bakardadea eta tris-
tura!
nere biotz gaxoa ezin piztu da;
ain dago illa!



beti dabil kontsuelo billa
bere artean,
banango maitearen aldean,
ordutxo biko...
pena guziak lirake ilko!

— 5 —

Nere maitea, zutzaz ni oroitzen
naiz,
egunez, baita ere gabetan txit
maiz,

lotan ere bai,
zu ikustera nik juan nai;
libre banengo,
or nintzake ordu bigarrengo;
naiz orduan ill,
ez nuke izango batere miñ.

— 6 —

Lengoko gau batean egin det
amets
baña pentsamentuak beti al-
drebes

irteten dira:
ustez nengoan zuri begira;
maite polita,
kofrearen gañean jarrita,
kontu kontari...
nai nuen baña ez nintzan ari.

— 7 —

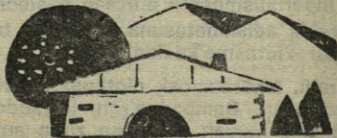
Malte nerea daukat beti go-
goan:

Ai, orain banengo ni aren al-
boan

iñoi bezala!
Jaunak amets au kunpli dezala,
balitz komeni;
kontsueloz ilko nintzake ni,
nere ustean,
maitetxoren biotza ikustean.

— 8 —

Nere maite polita, ezta zer
etsi;
biar ezipada ere or nazu etzi
lengo lekuan,
allegatutzen naizen orduan,
ai, ura poza!



nere maite-maitetxo biotza,
zuri begira
pena guziak aztuko dira.

— 9 —

Zure gauza poli bat oi det
nerekin,
iskribaturik dago letra birekin:
K ta B dira;
askotan nago oiei begira;
ain dira piñak!
maitetxo polita; zuk egiñak
sedaz ederk;
kolkuian gorderik dauzkat beti.

— 10 —

Esperantzetan bizi, maite go-
zoa;
noizpait kunplutuko da gure
plazoa;

eta orduan...
gauza txarrik ez artu buruan,
lengoei utzi;
eztegu pasatzen pena gutxi
preso sei urtez...
onduko gaituzte nere ustez.

Bertso auek buruz dakizkiten
askotxo, beste norbaitenak di-
ralakoan egoten dira. Norbait
ori «Bilintx» donostiara dezute.
Maitasun gaitan gelen nabar-
mendu zana «Bilintx» izan zan
gañera.

Egitura modu ontatsuko bertso
asko du «Bilintx'ek». Ezta arri-
tzekoa jende askotxo uste oke-
rean egotea.

«Bilintx'en» izena oso ezagu-
na zan Euskalerrian bertso-jartza-
lle bezela. lztueta'rena ez, ber-
tsolari modura beintzat. Bertso
gutxi idatzi zulako, seguru asko;
beste bide batetik jo zulako.

Auek moldatu zitunak, artara
jarri balitz, asko ta onak tajutu
zitzazken.

Danen gogozko izango dala-
koan alegindu naiz D. Manuel Le-
kuona'ren naia betetzen.



GAZTE NAIIZ

67 - GAZTEDIA - 68

Izkuntzen alde

Gu, geure arbaso-gurasoen ondorengoak izanik sortuak izan gera. Ez degu aukerarik izan, atzo edo biar izateko; an edo emen jaiotzeko. Gu, gaur eta emen gera.

Gure arbaso-gurasoak, beren ondorengo izatea eman digutenean, famili bat, erri bat, gizarte bat, biziera bat, erakunde batzuk eta abar eskeini dizkigute.

Gure erantzuna auxe izan da: «ez gaude konforme!!». Orregaitik deitzen zaio «konformagaitza» gaurko gaztediari. Era onetan, alakoxe mutur-joka bat gertatu zaigu. Esan diegu gaurkotasunaren zimentarria bear dugula oñarriztat; eurek berriz, sustraiak aaztu ditugula.

Azkenik bikoitasun batera iritxi gera. Batzuk, euren aldetik; besteak, berenetik. Gaurkoak atzokoen aurka eta besteruntz.

Nai deguna egiteko libre gerala esan diegu. Erabat puskatzeko, askatasun-agiria eskatu diegu. Ematen etzigitelata, geure kontura artu nai izan degu askatasuna.

Askatasuna artu eta bakoitzari nai duna egiteko eskubide zaiola esan degu. Jo degu ortik eta bakarkeri edo indibidualismora iritxi gera.

Olako askatasunaren bakarkeriak bildur eman digu eta

urkokeri edo koletibismoan murgildu gera; orrela, bakar sentitzearen erantzunkizuna, urkokerian gorde degu; masifikatu egin gera.

Ustegabeen, geuk madarikatutako mundu-zar ortatik, gizon batzuk ateratzen asi dira. Auek ere, gu bezela!! eztaude konforme eta guregana jo dute.

Auen jokerak, gurea indartu du. Gañera eskua luzatu digute, mundu berri bat sortuko degula esanaz. Pozik presatu gera lanerako. Ezer ez genunak, zerbait arkitu degu eta ez diogu begiratu txuria, beltza, morea edo urdina dan. Orrela, konforme ez izateak alkartu du gaztedia.

Guk uste genun, aski zela lengo munduarekin konforme ez izatea berria sortzeko. Bañan, bai zera!!

Gaur, egiteko degun mundu ori, kondaira edo ixtori gabeko gizonentzat egingo ote degun bildurrez gera. Orrelako mundu bat, ez gaurko, ez biarko ezta ere atzokoentzat ez litzake on. Gizonik ez baita, ixtori gabe.

Emen, iñungoa ez litzaken mundua sortuko ote degun ikaraz gaude. Gizonik ez baita mundutasunik gabe eta gizon guztiak nunbaitekoak dira.

P. GARMENDIA

«Erri txikien bizi-indar eta azikera geldi-erazteko egiten dan guzia, zuzentza edo justizia'ren kontra egitea da». (Pacem in Terris).

Askotan arriturik gelditzen gera, gurasoak edo andereñoak esan oi-dutenean: «Aurtxoak ikastola'ra, gustora, zoratzen etortzen dira».

Izan ere nola aaztu, gu, eskolan —erdel eskolan, jakin — asi giñanean ez giñala ain gogoz eta kontent joaten.

Eta bear bada eskutan daukaten errebista ontan diona da gure kezka orren erantzuna. Ara zer dion.

«Valenciar umetxo batek, eskolan asten danean, xok gogor bat somatzen du. Berez, ama'ren altzotik irtenda koan naigabe aundi bat sortzen zaio, eta orretxegatik, aurtxoan ikastolak euren etxea'ren antzik aundiena izan bear dute. Eskola'ra joaten asten dan umetxo'a rentzat, andereñoa, maixtra, beste bere ama bat da. Bañan erdel-eskoletan gertatzen zaio ama oinek berak, umetxoak ulertzen ez duen izkuntzan mintzo dala.

Aurtxoak itza artzen dunean, pentsa-gaia artzen du. Izkuntza bat kultura baten espresioa da. Badia Margarit'ek dion bezela, «Kultura egiñal baten frutua da, gauzen eza-guera lortzeko gizonen saiaketan ondorea da.

Kultura errikoia, erriarena da, erri-xeak gizaldietan egin-dakoa, nekazari ta erti-lanetan, bizi diran lurrari atxikiatz, uri aunditako yaunen moda berriei kaso egin gabe egiña.

Gizona jaiotzen danean bere adimena osotu gabe dago, zeoro osatzen urteak igaroko ditu. Giza-adimen orrek gizarte ta yakintza batean eldu ta girotu bear du, bestela giza-doal asko galduko ditu.

Beraz, adimen ori osatu bitartean ume orri izkuntza bat baño geio erakustek edo bere izkuntza ez dan batean erakustea erru aundi bat dala diote.

Asieran alpatu degun «Pacem in Terris»-ek garbi dio: «Agintariak erri-txikien baloreak gogotsu aldezte, batez ere euren izkuntza, kultura t. a. zuzentza edo justiziak eskatzen du.

Nazio Elkartuak, 1948'gn. urtean egin zuten Giza-Eskubide'en Azalpen edo Deklarazioak onela dio: «Seme-alabei eman bear zaien ezikera edo edukazioa aukeratzean, gurasoak eskubide berezia izango dute».

UNESCO'k argitara emandako liburu batean auxe irakurtzen degu: «Erakusteko biderik egokiena ikaslearentzat amaren izkuntza da».

Estadu asko dira mundu-zeur erri-izkuntzan erakusteko eskubidea ezagutzen dutenak.

Gai ortan errespetu geiena izan duen Estadu bat Errusi izango da, ori bere lurralde guzian eun izkuntza gutxienez diralarik.

Erreinu Batuan, gales-izkuntza eskoletan erakusten da, baita maltesa Malta deritzaion ugarte txikian ere.

Orobat Polonia'n lituano izkuntzan.

Guztiok dakigunez, Belgika'n, bi izkuntzetan erakusten da, Prantzaesa eta Flamand.

Suiza'n, alemana, prantzaesa, italiarra ta romanche, lau izkuntza, eskoletan erabiltzen dituzte.

Areago, Holanda'n, Frisia deritzaion erri txiki bat bada, 150.000 biztanle besterik ez dituna eta abek ere beren izkuntzan ikasteko eskubidea ta laguntza dute.

Ikusten dezuten bezela Erri guziak euren izkuntz eta eskubide alde dagite, eta Estadu askok laguntzen diete. Eta gu zertan gera? Noiz arte orrela jarraitu bear degu? Noiz erri-gizonak elkarturik, Erri-Etxe, Aiuntamentu denak bat egiñik edo ta, Aldundi edo Diputazioa'ren babesarekin ikastolei bear duten laguntza eman bear die? Erri bat iltzen ezin liteke utzi.

AÑARBE

NORK DU ERRUA?

Udazkeneko illunabarra, ó t'erdiak. Urumea ibai-ertza. Neska mutiko talde bat deadarka datozkit:

—Andereño, ibaian gizon bat dago. Bere burua bota omen du.

Emengo izkanbilla eta zalaparta: bi berebil txistuka, txalupa bat, gizon talde bat jantzi bereziekin...

Ibaiko ur zikiñetan ordu erdi bat inguru burrukan igaro ondoren, gorputz bat atera dute. 50'enbat urteko gizon bat, gaizki diot, gizon bat ez gorputz bat baizik.

Berebil baten jarri dute ta izkutatu dan orduko bakoitzak geure bideari eldu diogu. Denon arpegiak illun eta kezkatu daude. Berrero mutiko talde bat urreratu zait galdezka:

—Mozkortuta omen zegoen; zer gertatu ote zaio? Kon-denatu egin ote da?

Oraindik-orain apaiz batek esana gogoan det: Gizonen epaiari Jaungoikoanari baño bildur geiago diot.

Denok kezkatu galdetzen degu, anima ere galdu ote du, bañan bere alde otoitz bat eskeintzea iñori etzaigu bururatu. Negargarria eta lotsagarria benetan.

Ordu triste ori igaro ondoren milla galdera sortu zaizkit barruan. Galdera asko eta erantzun geiago.

Zerk mogitu du ori astakeri ori egitera?

Berak bakarrik ote du egintza triste orren errua?

Zerk edo nork galdu-arazi dio, bakoitzak geure ingurukoekin degun uste ona?...

Anima ere galdu ote du? esatean egintza orren erredun gizon errukarri ori, bera bakarrik, jarri oi degu. Bañan bear bada guk ere andik edo emendik izango degu gai orri buruz erantzunkizuna.

Gaur egun zuzengabekeri asko egin oi ditugu, ta ez izkutuka, denen aurrean baizik. Ortara xe jarri gera. Okerra zuzen ikusten degu.

Lagun urkoarekiko aginduak gaurkotasunez jantzi ditugu, len dauden bezela guretzat zer?

Gurasoak gu azi eta ezitzea zuten gurekiko eginkizun

garrantzizkoena. Ori egin dute eta orain ez degu berekin artu eman geiegi nai.

Gaur egun dena ikusi eta ikastea komeni da, zertarako bada 1, 2, 3, 3R t. a. Orain 20 urte ziran kontu oiek.

Gizonik ez degu iltzen, 14 ordu lan egiten duanari dena ordaintzen diogu...

Dirua kentzea ezta lapurreta izen berezi bat eman ez-kero: inpuetoak, irabaziak...

Gezurra? zer da gezurra? Gaur eztago gezurtirik. Emen baietz esan ta or ezetz aitortzea ezta gezurreta, diplomazia baizik.

Besteren eta geure ondasunak eskuarteaz izateari jabetza pribatua esan eta konponduta dago.

Zenbat izen dotore eta zenbat aspikeri. Gaur egun Kristo storriko balitz "Illobi zurituak" beste izenik ez liguke emango.

Dena ondo egiten degu; oso onak gera. Denok aingeru biurru geran garai onetan gizon batek bere burua botatzea ezta ulertzen. Gorrotoa gure biotzetan ain gogor itsatsirik egotea are gutxiago. Zerbait gaizki dijao, Jaungoikoaren aginduak geure bizitzara itzultzean akats geiegi egin izango ditugu.

Gaur il dan gizon ori zergaitik il da? Bere egoeraren berri barak bakarrik ote zekian?

Azkeneko momentu auetan jende asko bildu da bere inguruan. Batek baño geigok negar egingo dute; zertarako? Orain gorputz da. Gizon orrek lenago bear zuan laguntza. Bere gogo auldua altxatzeko iñor ez gera izan gorputz illa jaso eta ikusteko ainbeste.

Negargarriena da biar ere berdin jarraituko degula, geure "aginduekin", askoren gogoak aultzen ta... arpegi negartiekin gorputzak ibaiko uretatik edo trenaren azpitik ateratzen.

ITZIAR BIKENDI

inter
radio **tv**

Saltzaillea:

CENTRAL DE MATERIALES ELECTRICOS S. A.

Beste edozein markakoa baiño
lru aldiz berriago ta gaurkoagoa

Ordaintzeko erreztasun aundiak

(2'garren orrialdetik)

ERENDERI

GUDARITZA

Uriarte'tar Migel, Araka'ra bialdu digute gudaritza (soldauzka) betetzera.

Ondo izan eta ziur egon zaite, zure lagunak zutzaz ez gerala aztuko.

EZKONTZAK

Guadalupe'ko Ama Birginiaren e'izan, Laboa'tar Ana Mari, neskatilla liraiña, eta Nabajas'tar Alvaro, Donosti'ko gazte jatorra, ezkondu ziran.

Baita ere, gure erriko Eliz-Nagusian, Taberna'tar Tere, neskatilla atsegiña, eta Ugarte'tar Pedro Iñaki, sanpedrotar gazte jatorra.

Izan zaitezte zoriontsuak eta erakutsi zuren semeal gure izkuntza: euskera!

GAI

ATAUN

GABONAK ALKARTASUNEAN

Aurten ere —jainkoari eskerrak iritxi zaigu Eguberri jaiak. Bañan aurtengo onetan aingeruaren berri onak gure pamily askotan biotz samina arkitu ditu. Gure pamilyetako giro goxoa izozturik dago; bada laratzean surik ez danean ezin inola ere berotu. Etxeko nagusiak... nun da nola ogirik irabazi ez dakidanean, gabon abestiak negarra sortzen dute etxe orretan.



Argazki ontan ikusten dezute San Martiñetan txapeldu atera ziran gaztetxo abeslariak dira. Bost abeslari talde irten ziran.

Ekonomi sistema zabar onek ekarri digun arazoak etorkizun illunak agiri digu. Ta batez ere lantegieta-tik bizi diran personak ezin dute atsegin.

Nun langille alkartasuna ta kristau maitasuna? Noiz langilleon batasuna ta giza anaitasuna?

Zentzutu gaitzen, ta guztiok elkar bizitzaren erresponsableak geranez sortu dezagun elkar-lagunitasun bat, bada bat miñik dagonean berengan itxitzea da okerrena. Guztiok guztiokin, danok danonean, utzirik alde batera karidade paltsoak, mixerikordizko laguntzak, kapitalista lapurren otoitz nazkagariak, guztiontzat izan dedin Eguberri, Urte-berri.

Joan zan 17 ta 18'an, S. Gregorio'ko gazteak antzestu zuten «Leioa lotan» deitzen zaion antzerkia. Urtea joan ta urtea etorri auzo ontako gazteak gogor ekiten diete gure kulturaren zabalkunde orri.

Ikastolaren alde laguntza zerbaite izate arren, ain da premitua bear au, datorren ibeltzaren 6'an, Errege eguna, abesti jaialdi bat izango degu gure errian. Une eder bat igarotzeko asmoa artu, eta kezkatu zertagotzen, goazen danok premi onir erantzutera.

Baita ere Errege egunean izango da urteroko Gabon-zestoaren zozketa.

EUSKAL IKASTALDIA

Aste pare bat, daramazki Oargi'k eratuta «Euskal alfabetizazio» onek. Gure erantzuna oso motelo iruditzen zait, 20 lagun, denak gazteak. Eratzalleak, erantzun ergel onek atzeratu gabe, aurrera doaz... eta bikaingana.

Penagarria benetan gure erriko gazte askoren jokabidea. Beren egitekoa bete, zortzi ordu lana (askotan geiago ere bai...) eta kitol!

Orrela arkitzen gera gero gauden mallan. Bañan zer egingo, bat baño geiago geran bitartean ezin etsi.

Suizenzi bat bezela «euskera-ikastaldikoari»: Zer moduz egongo litzake, programa ortan barruan Euskaldunen Historiako lekzio batzuek?

JENTIL-BATZA'K

URTE-BERRI!

Urte-berri, asmo berri! Ai, esaera zer au egiz ta gogoz artuko bagenu, zenbat gauz egingo genituken.

Esate baterako. Aurten euskera ondo ikasi bear det, esango du batek. Egutero ordu erditxo bat naiko litzake asmo ori burutzeko. Nolan? «Garoa» edo beste eleberri edo nobela bat erosi, egun batean irakurri, bestean kopi bat egin (beti ordu erditxo bat) eta orrela, egutero, utsik egin gabe, urtearen bukaerako bikain jakingo luke edonork —euskera izketan dakin edonork— bai irakurtzen eta bai idazten.

Euskeraz analfabetoak omen gera, ez jakinik, zoritxarrez egia da, eta nola ez gera izango inoiz saiatzen ez ba-gera?

Beste asmo bat, eta au ere ez da zalla. «ZERUKO ARGIA»-ren arpidun berri bat egin bakoitzak. Urtearen buruan bat egingo bagenu konturatzun zerate gure asterokoaren indartzea? Eta asterokoaren batera euskera'ren zabalkunde ta aurrerapena?

Gure asteroko onen zuzendariak beste ideatxo bat adierazi nai nieke. Prantzi'ko asteroko askotan egiten duten bezela egin bear luteke. Lauki edo rekuadro bat astero ipini. Lauki ontan zuzenbide bat jartzeko lekua utzi eta gutxi-gora-bera au esango luke: «Bidaliz egiozu orrelakori, orrelako errian bizi dana, io

nak, baiñan ziur gaude erria esnatze lanean aleginik egiten saiatu dirala, eta zer edo zer lortu ere bai.

Aiuntamentu aldetik uste degu, pauso aundi bat eman dutela, leen Aiuntamentu'ko gizonak bakarrik, au da, agintariak ezagutu eta azteztzen zituzten gauzak, orain erriak ere, gai batzuk beintzat, ezagutzen ditu eta gai oietaz iritziak artu ere bai; baiñan ortan bakarrik gelditzea motza izango litzake; agintariak eta erriarrak erriko arazoetaz artueman sakonago bat izatea iritxi bear degu; ortarako geok, geren buruak leendabizi preparatu egin bear, eta baita ere agintariak erriari begira geixeko jarri.

Egoki izango litzake, zergatik ez? Aiuntamentu'koak ere azterketa egitea ariaren serbizioarako dauden ezkeror, urte barru onetan ibilli dituzten gaitaz, gai batzuk garrantzi aundiok izan dira, eta nola erabilli dituzte...? baiñan ez degu uste izan bear ez ba-dera gauzak ondo irten, Agintarie'na bakarrik errua danik, gurea ere izan leike baldin ez ba gera saiatu al degun neurrian gora-bera oietaz jakiten.

Eta azterketa kontuan asi geran ezkeror, zergaitik ez aittatu apai-zak? Apaizak ere erria osatzen dute, eta uste degu beartuak daudela erriko arazoak ezagutzea, gero bide zuzenetik konponduak izan ditezten, beren erakutsia emateko. Saiatu ote dira erria'rekin artu eman jator bat izaten? Artu-eman ori elizan barruan bakarrik lortu ote liteke?

Aurrenean esan bezela, guztiok degu, Guraso-Elkarte'ak, Oargik, Aiuntamentu'koak, apaizak eta abar azterketa sakon baten bearra, ortan ikusiko baitdegu zertan gaizki joku tu degun, eta zertan ondo, eta baita ere urteberrirako asmo berriak artu.

ANTZERKIA

Urte-zar egunean, arratsalde, guztion atsegigarriarako erriar gazte talde batek, antzerki bat egingo du; beren lanetik kanpo asko saiatu dira ikasten; egun ortan alkartu gaitzen guztiok eta eskeñi dezaiegun txalo bero bat ondo irabazia izango dute eta.

AITOR'ENAK

LEGORRETA

EGUN ALAIK OPA DIZUTEGU «IRAKURLE» AIUNTAMENTU'TZAZ

Abenduaren 17'an (illaren irugarren igandea) oitura bezela; egin zuten illeroko batzarra erriaren ordezkari diran Konzejal eta Alkate bere sekretario'ekin Billera oiek publikoak dira, eta naiduan guztiak jun lezateke erriko gora bera entzutea. Oi bakarrik ez, baizik danok juan bear genduke, danori influitzen dizkigun gaiak diran ezkeror.

Ibili ziran gai asko oso inportanteak: Pelota-tokia, Praktikante'taz, Obrak eta abar. Bañan bazan beste gai sakon bat ere (ainbeste firman-te diran ezkeror) Industri txiki batetzaz. Industri onetzaz informe bat egin eta eta bialdu zuten, reunio onetan azaldu eta postura bat artu dezan aiuntamentuak; baiñan etzan orrelako informarik irakurri billera orretan (baizik esan zitzaion konzejal bateri onek eskuetan informea maian gañetik artzean: ori Zaldibi'ko aiuntamentuak. Gobernadoreari egindako informe bat dala). Lotsagarria era guztie-tatik begiratuta, garbi ikusten degu oso jokabide zikiña dala aiuntamentu batentzat. Informe ori etzan irakurri, an zadelako informe orrek dionez, errudun diranak! Ez dago eskubiderik orrela ibiltzeko!

Garbi ikusten da Konzejal batzuk eskuak zikinduta arkitzen dirala informe onetan. Izan ere asko bai dira pensatzen dutenak: kargu bat euki ezkeror, besteak baño geiago dirala (kaso ontan, konsejal auna). Bañan kontuan artu bear degu: aiuntamentuko eginkizunetan, nor beraren interesak, beste edozein erriarren gañetik jartzeko eskubiderik ez daukala.

BASERRIKO ESKOLA

Beasain'en asia degu baserritarri zaizkion gaitetzaz eskola. Astelen, Asteazken eta Ostiraletan, astero S. Jose arte, aratsaldeko 7,30'tik, 9,30' arte. Eskola ortako gaiak obek dira: Ganauak, belardiak, soroak, arbolak, nola landu eta tratatu, baserriko ekonomia eta abar. Ikusiko dezute oso inportaniz aundiko gaiak dirala baserrirra dedikatu nai dun batentzako.

Eskola Zabalegi'ko eran dago jarria, komarkako baserritarrentzako. Espero degu gure erriak ere animatuko zeratela. 40'bat biltzen asi omen dira.

EZKONDUAK ZER?

Euskaldun geran aldetik badegu eginkizun berezi bat euskalerrian. Ikastolaren alde lana egitea. Danok dakigunez ikastolari erriak eultsi bear dio, inundi beste laguntzarik ez daukalako.

Bein bear da, gazteak ikastola orren bear aundiak ikusita, Eleiz Antzokian igande arratsaldetako zine garaian, jarri dituzte saltzen goxoki, edari, eta abar; auk uzten dituzten irabaziak ikastolaren alde izan ditezten. Lan egokia eta txalagarria benetan, jzorianik beroenak zuzeril!

Nun dira ezkonduak?

Ikastola orretan dabilzan ume-toak ez aldira zuen semeak? Zuek esango dezute illaren aizkenean zuen ordaiketa egiten dezutela.

Ori naikoa alda?

Gai oni begiratuta uste degu egoki izango litzakela ezkondu talde bat gazteekin bat egini parte artzea, (ispillu ta ikasbide dira gazte auk erri guztientzat, ta batez ere ezkonduentzat).

ARTXANBERRIN OMENANDIE

Igandeak 17'an agertu zan bezela, egin zitzaion omenaldit «Artxanberri'ri», guadalupeko auzoan.

Giro ederreko eguna benetan. An bildu ziran bere seme-alaba, adizkide'ta ezagun guztiak.

Gaizeko 9'tan, esna deiakin eman zitzaion asiera, 11'tan Meza Santua, barrioko erriaren bertako semeak zuzenduta, ondoren erriko dantzari txikiak egin zituzten saio eder bat, Soka tiran berriz ondo neurtu ziran erriko gazteak; Manuel Matxainek ere txapeldun erako exhibizio eder bat egin zun. Azkenik bertan saio eder bat egin zituzten: Lazkai-txiki, Lizaso'k eta Orizola'k. Onen ondoren lagun arteko bazkaria izan zan, 100 gizon bildu ziran giro ederrean omenatuaren inguruan. Maian ambiente ederra arkitu zen. Baserrik agertu zuan Artxanberri'ren bizitza giro ederrean eta onen ondoren erregaloea eman zitzaion txalo soñu ederrean. Onen ondoren ba zan bertsolari ugari eta bikañak gañera, ondoren erromerie izan zan 10'arte.

JAIALDIA

Amabergina egunean (abenduaren 8'an) eguadiko 12'tan, izandu gendun jaialdi jator bat. Zarauz'ko abeslariak zuzenduta.

Jende asko bildu giñan eta dana merezi zuten, giro ederrean denbora pasatzeko era izan bai gendun. Poza ematen zuten orrelako abeslariaren beren abesti goxo eta xamurrak orrelako doñu ederrean entzuteak.

Izugarritzko gaztetxo taldea era badute bere artean 6'urtetik asi eta 12'urte arterafoioak. Abesten, kontu goxoak esaten eta abar. Ikusten degu kantera ederra daukatela Zarautzen.

Gure errian ez aleike orrelako zeror antolatu? Uste degu badaukagula boz ederreko jendea gure artean ere, ta komeni da kualidade oiek landu eta aurrera ateratzea. Orrela persona eta ez, gutxiago erria aberasten juango gera.

GORKA

BEASAIN

JAIALDIA

Joan dan ill onen 10'an eta goizeko 11'terditan, jayaldi bat ospatu zan Usurbe antzokian. Berau. O. A. R. G.U.I'k antolatua. "Ez dok amairu" taldeko zati aundi bat bertan ezagutu genduan. Jayaldiaren agertalle Jose Mari Iriondo. Oso jator

eta ogoki adierazi zigun talde orrek Goyerri'an azaltzeko zedukan gogoa etan beren errikoitasun eta berezi-tasuna.

Ondoren ondo egiztatu ziran aren itzak. Naiz abeslari, naiz "Yoloak", eta berdin txalapartariak oso egoki adierazi ziguten beren yayotasuna, gure erri-tasuna eta beronen egoera. Abestien esan-nayak ez dira bereala aaztuko. Beren ikutua utzi zuten. Ezagutu dedilla eguneroko bizitzan! Tamalez albokaririk ez zan agertu eta Esnaola'tar Arantza soñujolea ere ez. Ez da egokia izaten, papere-tan jarri ondoren batzuek uts egitea. Beste batean izango al da!

GABON ABESTI TXAPELKETA

Aurten ere «club de la Amistad» alkarteok antolatuta Gabon Abesti txapelketa bat ospatu da. Abenduaren 17'an. Igaz asi ziran lenengo aldiz txapelketa onekin eta oso ondo iritenik aurtunako indarra eman zieten. Goyerri'ko edozein aur talde parte artu ziteken eta bost azaldu ziran: Izarra (Beasain'go San Jose Ikastetxeokoa), Lasalle (legazpi'ko Anayen Ikastetxeokoa), Andra Mari (Isasondokoak), Loinaz (Beasain'go izen ontako Ikastetxeokoa) eta Legazpi (Zumarraga'ko Anayen Ikastetxeokoa).

Bi abesti, abestu zituzten bakoitzak: bata beartua «Joan gaitzen gurtutza» eta bestea borondatezkoa. Auetan abesti aukeratu ziran: «Gabon abestia», «Ttor, ator» (bieri) «Belenendikan» eta «Gabeokozar». Geyenak itxuraz abestu zuten eta irabazleak oso ondo. Juradua jaun aukeratu zuten: Irizar eta Alonso jaunak (Beasain'go koral eta musikariren zuzendariak) Gurrutxaga jauna (Ordizia'ko musikariren zuzendaria) eta Gorrotxategi jauna (Legazpi'ko musikariren zuzendaria). Auen erabakia ondorengo au izan zan:

1'go Loinaz taldea. Kopa eta 2.500 pezeta jaso zituzten.

2'garren Andra Mari taldea. Kopa eta 2.000 pezeta jaso zituzten.

3'garren Izarra taldea. Kopa eta 1.500 pezeta jaso zituzten.

4'garren eta 5'garren Legazpi eta Lasalle taldeak 1.000 bana pezeta jaso zituzten.

Juraduak erabakia artu bitartean «Gazte-berri» zortzikoteak abestu zun. Bigarren aldia da errian abesten duala eta igaztik irabazi egin duala esan genezake, Jarrai ortan mutillak eta ea fama puxkabat artzen dezuten. Leen ere Beasain'go zortzikoteak izen aundia izan zuan mota ontako abeslarien artean.

Txapelketaren azalmena Uranga'tar Erramon'ek egin zuan (ia noiz ikasten dekan euskeraz) eta tartean bi aurrek adierazten zuten: Sarriegi'tar Isabel neskatxak eta Jimenez'tar Xabier'ek, lenengoak euskeraz eta besteak gazteleraz.

GABON EGUNA DALA TA

Aurten ere igaz bezela O. A. R. GUI taldekoak baserritarra joateko dira abestutza. Idatzi onek argia ikusterako ibilliak izango dira noski. Oitura zaarrari ere eutsi egin bear zayete eta aspaldian utzita egon baldin bazan ere igaz berriro piztu zan gure errian. Orrezaz gañera illunabarrean kaleak zear Luis-tar eta Mariaren alabak or ibilliko dira. Tamalgarria beti batzuek ibiltzea. Erriko gaztedi guztiak parte artu bear luke, baiñan gutxi arduratzen dira eta gañera beti batzuek. Aurten gañera Igandea izanik, inork ezin lezake aitzakirik jarri. Bañan bildur naiz beti bezela edo exkaxagoa izango ote dan, biltzen dan saila.

MURUMENDI

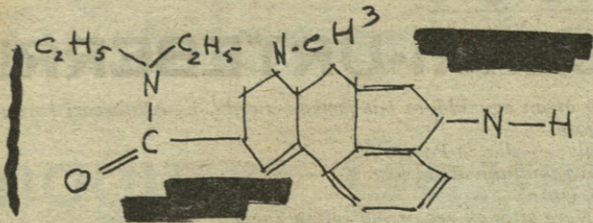
Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora po jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI



ADIMENAREN POZOIA

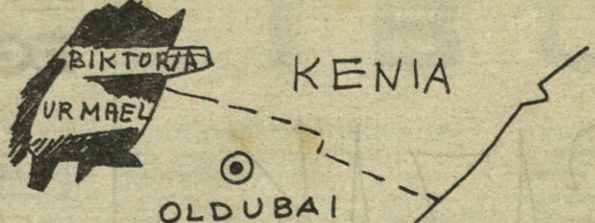
L. S. D. 25. Honela deitzen diote. Gaur arte morfina, kokaina edo mariguana'ren lekua, droga berri honek artu du. Kimika alorrean, azidu lisergikoaren diethylamida deitzen zaio. Bere formula izen buru aldamenean.

Droga honek izugarritzko ondamenak ekarri ditu baztarretan, batez ere gazteen artean. Berak alimenari ematen dion erotasunak eraman lezake, eta bein baño geiagotan gertatutadana da, bere burua leiotik botzatea drogaren mendean dagoenak. Pierre Bensoussan jaun dotorak esaten duanez berak ikusi omen ditu 5 edo 6 azken 3 urte hauetan.

Bańan okerreana ez da alare gorputzaren ondatzea, giza-gogoarena baizik. Droga hau artzen dutenak, amets txoro batek eraginda bezela igarotzen dute sei zortzi ordu. Adimenak bere ditun egitekoak nastu eta konzienziaren izatea galdu.

Amets gaizto horren mendetik geienak, esnatze garrazt baten ondoren, itzultzen dira beren buruaren jabetasunera, bańan batzuk, aulaguak nunbait, beńere ez edo beintzat ez errez. Maiz gertatzen da burua galduta irautea aste batzuk. Beste asko lenengo azidu horren tantoa artu ta, errealtaterra etortzearen tristura nozitu ta gero, ustez aldi normala erdietsi danean, aluzinazio kronikoak ezin aldenduz irauten dute.

Amerikeatn zabaldu da batez ere droga madarikatu hau. Kolegio aundietako zuzendarien pizti gaiztoena noski, ta baita ere psikiatra eta poliziarena ere. Ia egunero irakurri ditek e ipar-ameriketako egunkarietan, droga honen mendepean egiten diran eriotz, beren burua iltze ta beste ezbear izugarriak.



HOMO ABILIS

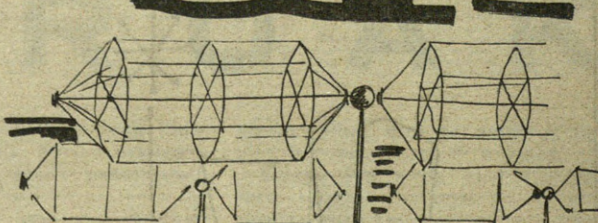
Izadi barruan, gizonaren sortzea oso izkutu agertzen zaigu. Paleontologoak hor ari dira fosil berriak lurpetik argitaratzen, bańan zenbat eta tipu berri geiago azaldu, ainbat eta errezago ankaz gora dijoaz kontu aundiz eratutako errenkadak ta klasifikazioak.

Eun urte dirala zientzi-gizonak, ziurtasun osoarekin baieztatzen zuten, joandako millaka urte zear nola izan ziran oińarrizko gertaera aundiak. Kondaira doneak aitetzen duan ugoaldea J-K aurreko 3308 g. urtean izan zan bide. Gizonaren sortzea, eztabaida txiki gora-bera alde, J-K aurreko 3993g.tik 4004g.era ipintzen zuten.

Geroztik hau alde! «Neandherthal'eko gizona» lurpetik jaso zutenean (1856 g.), bat batean 100.000 urte atzendu bear izan zuten, gutxienez, gizonaren sortzea. Gero 1924 g. «Australopitheko'ak», 1927 g. «Peking'go gizona», 1959 g. «Zinjanthropoa» agertu ziran eta hoi en ezurrak ikerbide zorrotzakin begiratura gero, atzera ta atzera bota dute lenengo gizonaren jaiotz unea.

Eto hona azken billatua: «Homo abilis» ipińi diote izena, 1963 g. urtean argitara ekarria. Gizon honen ezurdiak ba omen ditu, arrituzaitz irakurle, ńbi milloi bat urte!

Argitara ekartze hau Nairobi'ko Korindon Museum'eko Luis S. B. Leakei jaun dotorak egindu esandako urtean, Tanganikako Oldubai izeneko mendi leize batean. Paleontologoak ondo ezaguna dute nunbait lurrelde hau. Dirudienez, 1911 g. Watwinkel alemanak topatu zuen txinbeletak billatzen ari zala eta igarri zion paleontologiparadisu biur-tuko zala.



ZIENZIA ERRUSIN

1913 g. urtean 10.000 zienzi gizon zeuden Errusin, bai eskola nagusiko irakasle, serbitzari ta billaketalari: gaur egunean 700.000 ba dira. URSS'an mundu guziko 4'tik bat zienzilari bizi da. Zienzi Akademiko bazkideak, esandako urte hortan baño 200 bider geiago ta zienzi aldizkariak 100 bider geiago dira.

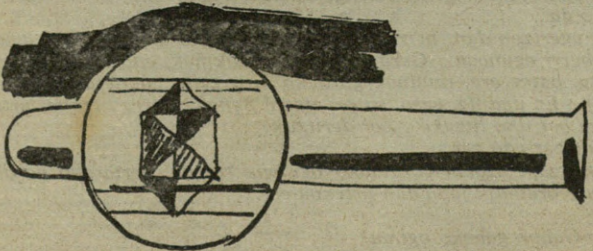
Azken urte hauetan aurrerakada aundia egin du jakintza alorrean. 1957 g. sobiet gobernuak garrantzi aundiko erabakia artu zuan. Erri berri bat, erabat zienzi lanetara emana eraiki eta eginbide hortarako bear ziran makińa, tresn ta lanabes guztiz jantzi. Erri hortan aukerako zienzi-lari, laguntzaille ta langilleak bildu erosotasun aundie-nean lana egin zezaten.

Hortarako baso bat aukeratu zuten, Nobosibirsk'tik ego aldera, Urales mendikatearen beste aldera, hau da Siberia' runtze. Bederatzi urte dira lan hortan jardutzen dutela ta oraindańo han bildu dira 16 akademiku, 30 laguntzaille, 95 zienzi dotore, 950 dotore gai eta 16.000 langille ta emplegatu.

Jakintza erri hortan bi norako eginbidetan jardutzen dute. Alde batetik zienzia utsaren arazoak aztertzen ta bestetik errusiko industri ta teznikak arrotzen dituan pro-lemak garbitzen.

Errusiko gizonak argi ta garaiz igarri zioten nazioen etorkizuna nun datzan. Zienziak ta teznikak darameten abiadurak bereala utzi lezake baztartua giza talde bat ta tarte hori betetzea askok diotenez, ezińezkoa ez ezik aunditzen juango litzake.

Gaurko erri aurreratuenak, Amerika, Errusi edo Europa-ku itsu itsu gazteen buru jaztera jotzen dute, eta egunetik egunera dirutsa ta kemen aundiagoak horretara ematen.



Esmerala, arri-ederra

Esmerala, arri-bitxia, kimika aldetik ezaguna degu. Esan nai det aspalditik dakigula zein kimika gaiek osatzen du ten. Hauek dira: alumina, silezea, berilun oxidoa ta kromo oxidoa. Azkeneko honek erasten dio bere margo orlegi ederra.

Izadian, lur azpian zapaldi eta otz-bero aundiak daragietala, lau kimika gai hoi ek kristal formazioa artzen dute, urte mordo baten barruan.

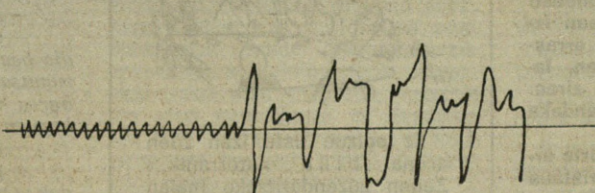
Sarritan egin dira saioak laboratorioan aipatu diran lau gei hoi en sintesi sa iritxi naiean. Bai lortu ere... nai bada. Bańan laboratoriaoak emandako arriak kimika aldetik esmeralak duan osakunde bera izan arren, kristal formazioa palta dute ta, hori horrela, arri bitxi en dizdira ederra etzuten berekin. Kristala eta leiarra ez izan berdin. Harrek ba du atomo en antolaketa berezia, besteak berriz atomo nas-keta besterik ez noski.

Bańan atomoaren kimika berriak eskeńi dio gizonari teknika aproposa aitatu degun asmoa betetzeko. Sintetisa elburutzat artu bearrean bestelako bide bat darabilgite.

Lendabizi kristal garbi bat artzen da, alik eta garbiena. Gero esmeral txiki edo balio gutxikoekin soluzio bat egin, hau da, ixurki egoki batez urtu eta kristal hori erdi-muin dala ber-kristalizatzen utzi, izadian bertan nozitzen duan zapaldi ta otz-bero berdintsuan.

Araubide honen ondoren esmeral ikusgarriak egiten dituzte, kristal exagonal ederrak, estilari trebeak azkenik zizelez landu ditzaten.

Bitxitegi etan eskeintzen diran arri orlegi asko, eta ez txarrenak, honela sortuak dira.



Tximua gizonaren aidea

Berriz ere ekarri da argitara gizonak, biologi aldetik, tximuarekin duan aidetasuna.

Horaingo hortan loari ekin zaio. Lenago ere egińak dira azterketak, elektroenzefalograma bidez, gizonaren-gan eta katuaren-gan. Alde aundiak nabarmentzen dira esperientzi hauetan. Aurretik esan bear degu abere guziak bi lo-aldi mota dutela, bata lo-aldi arińa bestea lo-aldi sakona. Lenengoa berdintsu agertzen zaigu bietan, baño zearo ezberdińa lo sakonean. Katuaren lo-aldi sakonean elektren-zefalogramaren arrastoak oso sinpleak dira, gizonagan berriz korapillotsuak agertzen zaizkigu eta nola sakontzen dijoan ere ondo neurtu ditek e.

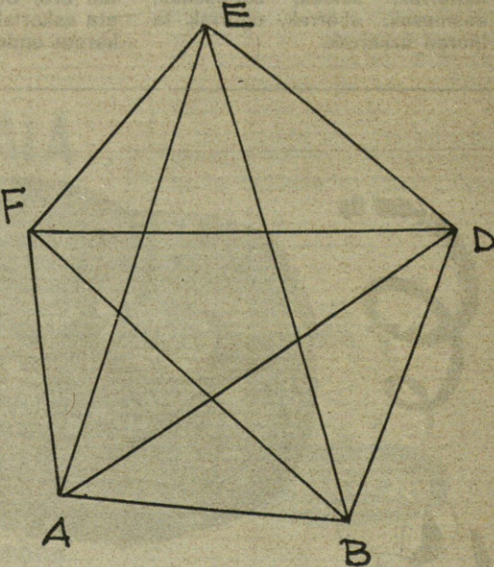
Geroztik egin dira, mamifero en artean horrelako experientziak eta garbiro erakusten dute bi jokabide erabat bestelakoak. Hau da, biologi aldetik gizonarekin aidetasun berezia duten abereak, primateak noski, (txinpanzeak, makakoak...) gizonagan bezelako arrastoak jokatzen dira.

Dakar'ko Unibersidadeko irakasle batzuk jakin nai izan dute primate antzińako enetan zer gertatzen dan. Hortarako Senegal'eko Lemuri en izeneko primate zaarrenetako bat (biologiari begiratuaz, jakińa) artu dute, eta zearo beste primateak bezelaxe jokatu dute.

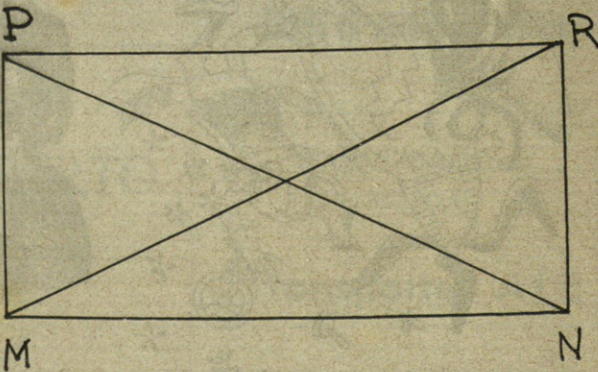
Beraz primete en «ordena» irizpide honekin bereiztu ditek e dirudienez. Ez da ez naikoa abere eboluzionatua izatea (zaldi, idi...), alde batetik primateak eta bestetik beste abere guziak. Berriz ere hona gizona tximuaren pamilian.

JOLASBIDE

Arkatza edo luma paperetik altxa gabe, hau da, marra bakar betekin, hemen azpian ikusten dezun marrazki hori (ABDEF), egingo al zenduke? (Ez du balio noski, marra bera bi aldiz egitea).



Zertxo bat saiatzen bazera laster lortuko dezu. Ezetz, ordea, berago ipintzen dizuten beste marazki hori (MNRP).



Bereala igarriko dezu azkeneko hau ezin iritxi ditek ena dala. Asmatuko al zenduke nundik datorkion ezińa, ots, zein baldintza bete bear duan marraskiak eskatzen dana egin al izateko?

Txistularien batzar nagusia Gazteiz'en

Abenduaren 17'an egin zan Gazteiz'en aurtengo Euskal Erriko Txistularien Alkartasunaren batzar nagusia.

Casa del Cordon izeneko etxean egin zan, eta mai-buruan jarri ziran Zuzendaritza osoa (guztiak arabarrak) eta Ordezkaritza edo Delegauak: Naparroa'koa, Bizkaia'koa, mugaz bestaldeko Euskal Erri'koa ta Venezuelako'koa. Falta: Gipuzkoa'koa. Saloin, jendez gañezka, Araba ta Bizkaia'ko txistulari asko. Naparroa'ko, baña gipuzkoarrak gutxi.

Batzarra asiteko, irakurri zan joan dan urtean Bilbo'n egin zanaren Memoria, ta bayeztua izan zan. Gero, aurtengoa irakurri zan. TXISTULARI aldizkarian etorriko dira luze ta zabala batzar onetako gorabera guztiak, baña guk emen bera dala ta, zeezer esango dogu.

AURTENGO KONTUAK

Memoriai dakar Alkartasunaren sartuta dagozanak dirala 3.141, eurentatik erdiak, gutxi gora bera, txistulariari. Aurten ber gorakada andia emon dau Alkartasun onek.

Diru kontuetan, 200.000 pesetako superavit dago, gutxi gora bera.

Gazteiz'eko zuzendaritza barria da, ta sei illabetezko lana egin dau aurten. Aurrera jarraituteko asmoa dauke, euren eginkizuna bete arte.

EUSKERAREN ALDE

Memoria irakurri ta gero, batzarkideen eskari edo proposak irakurri ziran. Bat, euskeraren alde zan.

Euskal Erri'ko Txistularien Alkartasunak, bere batzar nagusiaren aboz, eskatuten dautse txistulari guztiak euskera ikasteko, gure izkuntzaz jabetu arte. Txistularien elburua izan bear dau euren bizitz partikularan euskera erabiltea izkuntza bakarra lez, eta Alkartasunaren bizitz ofizialan, eldu TXISTULARI aldizkaria euskera utsez idatzitera, ta batzarrak euskera utsean egitera.

Txistularien batzar nagusiak, ardua andiz, au eskatuten dautse bere batzarkide guztiak.

NAPARROA

Lizarrak (Estella)ko Agirre'k esan eban Naparroa andia dala, ta Iruñea dagon Ordezkaritza ez dala naikoa napar lurraldeetan bear dan moduan txistua zabaltzeko. Bere ustez, bearezkoa zan lau Ordezkaritza Laguntzaleak izendatu, Naparroa'ko uri nagusienetan.

VEZUELA'TIK ESKATUTAKO ALDAKETAK

Batzar onetara etorri zan Caracas'etik ango Ordezkaritza, Julian Axturra jauna, ta an dagozan 160

batzarkideen izenean, eskari bat egin eban, gure Araudi edo Estatutoetan aldakizun batzuk egiteko.

Euren ustez, Zuzendaritzaren urte biko aldatetako kaltegarriak dira, baita ofizina alde batetik bestera erabiltzea urte bitik urte bira.

Eskatuten dabe Zuzendaritza bat Euskal Erri osorako Donostia'n eta lau Zuzendaritza bigarren mailakoak Gazteiz, Iruñea, Bilbo ta Donostia'n. Ofizina, betiko Donostia'n, eta aldizkariaren redakzioa Bilbo'n, betiko.

Eskari au ez da barria. Urte azken oneitan, batzar nagusi guztitan, tema au erabili da, baña inoiz ez yako soluziōnik imini.

Gazteiz'eko batzarran, eztabaida luze bat sortu zan, eta 20 txistulari izan ziran gutxienez itza artu eban, alde edo kontra.

Gai oneri artutako erabakia izan zan komisiō bat izendatu, lau probintziakoakaz, eta bere erabakia ontzat artu, geyago luzatu barik.

TXISTU TXARRAK

Orain illabete batzuk, ikusi dira dendetan txistu txarto egiñak. Matienako Aldeko'k eroan eban bat, 12 milimetro luzeagoa, ta notak txarto jotzen ebana. Bere ikasle batek erosi eban Bilbo'ko denda bat.

Gai oneri buruz sortu zan beste eztabaida bat, eta Zuzendaritzak artuko dauz bear diran erabakiak olakorik jaso ez dagian.

Bermeo'ko Inaki Larrinaga'k esan eban existu egileak "tono brillante" en egiten dabezala txistuak, eta komeni dala "tono normala" n egitea. Beste gauz interesante bat, Larrinaga'k esana: "LA" nota, ondo joteko, atzamar bigaz naikoa dala (bigarren atzamarra, edo "indizea", altata).

Batzar nagusia amaituta gero, batzarkari baten batu ziran txistulari guztiak, eta an jarraitu eben goizeko temak erabiltzen.

Benetan izan zala egun zoragarria igandekoa Gazteiz'en. Naparrakaz bazkaldutea toku yatan eta lurralde areitako gure anaien proleak bizi nebatzan. Inork gaur laguntzarik bear badau, Tafalla ta Tudela lagundu bear doguz. Badagoz an gazte sutsuak eta gure laguntza eskeñiko bageuntsen, euskaltasuna barriro lortuko eban.

Naparroa'n, urte azken oneitan, inon baña geyago zabaldu da txistua, baña Tudela alderano ez da ondiño eldu herbizkunde au bear dan anditasunagaz. Alegindu gaitezen ba guztiok Erriberakoai laguntzen.

XABIER GERENO

EUSKALTZAINDIA IRUÑE'N

(1'garren orrialdetik)

rutegian izan zan arratsaldeko zapiterdian.

RAIMON'EK EUSKALERRI'RI KANTATZEN DIO

Raimon azken-aldi ontan Euskalerrian, Mexiko'n eta Cuba'n izan da. Bereala jaso du gure mendien ederra ta gure zelaien berdea. Gure izkuntzarekin gertatzen zaiguna ere, etzai izkutatu. Berak ere, antzekoa bai-dute an beren izkuntzearen kinka.

Orrela abestu dio Euskalerriri ta gure sustrai-barruko naigabe itoiari:

tots els colors del verd
en aquell mes de maig.

Abesti sakona ta gure barnean zuzen ziztatzekoak bere itzak:

Berdearen kolore guziak
Maitzeko il aretan.
Jende aren miña
garaia bezin zaarra,
ain da antziñakoa,
ain da sakona ta sustraitua!...
Berdearen kolore guziak bezelakoa
Maitzeko il aretan.

LIBURUAK

RELIGION PREHISTORICA DE LOS VASCOS. ARRINDA. COLECCION AZKUE

Ona emen Deba'ko bikarioak eman digun liburu jakingarria. Iruñean orrialde beteak eta Euskalerriri eskeñiak. Obeto esateko, mundu guzieren jakintzari prestatuak.

Arrinda'tar Anastasi, apaiz jaunak, eztu bere Artzai-lanean bere bizia agortu. Orrez gainera, euskal-jakintza saillean sartu da ta orain arte esan dana bildu ta liburu batean erakusten digu.

Ikusi besterik eztegu, liburu onen arkibidea: Euskalerrian aurkezpena. Euskaldunen antzinateko Erlijioa. Sarkaldeko Añemendiak eta Paleolitiko-aldia. Mozorro ta dantzak. Mari, erizuloetako Sorgiña. Eriotza...

Gai auk guziak bere arian darmaizki egileak eta guzioran eskutan utzi digu, ainbeste ikasgai. AZKUE saillean amagurrena da liburu au.

Ezta lan gutxi egin egileak or datozen berri guziak biltzen. Onela, euskaldunak or degu erre arkitzeko eran, euskaldunen inguru esan diran jakingarri guzia.

EUSKAL IDAZLEEN LORATEGIA

Karmelo Etxenagusi Uribe'k, lendik emana zigun Bizkaia'ko itz-lauz garaienak izan ziran idazleen zerrenda ederra. Auen lanekin, eskeñi zigun, alko idazlan-sorta irakurgarria, gure ikastoletako oso ongi etorriko dana.

Orain, berriro agertu zaigu, Gipuzkoa'ko idazleen lanekin. Itzaurrean bere asmoa agertzen digu biltzailleak, eta ondoren AXULAR aundiren itz batzuek dakartzigu.

Idazleen zerrenda LARRAMENDI MANUEL jesulagun sonatuaren idazlanekin asten da. Eta AUS-POA sailleko Antonio Maria Zabala, jesulagunaren «EZKONTZA GALDUTAKO BERTSOAK» liburuarekin bukatzen du idazleen lan zerrenda ederra.

Euskerazko liburuak garesti ateratzen dira, ta orregatik multikopiatan atereak eskeintzen dizkigu lan guziak Onelakoak ezira irakurlekoak bezin dore ateratzen, baña merkeago zabalduko dira lan auk, gure ikasleen artean. Idazleak ongi aukeratuak daude. Bakar-bakarrik aux degu euskal-liburuetan akatsa: oker asko izan oi-dirala inprentetan sarri euskaldunak ez degulako lan auk zeatz ateratzeko. Ta multikopiatan ere, oso erreza da oker asko egitea idazterakoan.

Premi ederra zegoen onelako lan batena. Orregatik pozik txalotzen

degut Karmelo Etxenagusiaren liburu irakurgarri au. Bertan arkituko dituzte ikasleak, idazle bakoitzaren alde bereziak.

Beste alderdi ona ere ba-dute onelako lanak: euskeraren batasunerako, alde guzietako idazleen euskera irakurriaz, pauso aundia egingo degu. Irakur bitez, ba, gure ikastoletan lan-sorta auk, eta gure batzara lorez jantziko da.

GELDI TA ITSU-Colección «OLERTI».

Aita Xanti Onaindia, karmeldarra, bere alegiñean jarraitzen du euskal liburuak argitaltzen. Orain go au, berez aldizkaria da ta Euskal-Olerkari emana ziara.

Bere orria'detan amaika olerki ta bertso irakur ditzakezu. Aldiz, zar-

ALDIZKARIAK

JAUNAREN DEIA. 21'garren zenbakia.

Lazkao'ko beneditarrak aldizkari au asi zutenetik, egundoko aurrerapenak egin dituzte bere jardunean. Lituji gaia oso berea dute Aita San Benito'ren semeak eta egoki eman diote bide oni beren alegin eta bu-rua.

Orain, gainera, Abat-Etxe izendatua izan da, ta poliki-poliki Euskal-erriko aurrelari jartzen ari da bere eifean. Irakurtzeko dator aldizkari onen 21'garren ale au.

Arkibideak besterik gabe agertzen du, artu duten lanaren garrantzia ta aurrerapena. Ona emen lanen izenburuak:

Kristo, Jainkoaren Itza, Etor-Aroan edo Abenduan. Onaindia'k osb. 84'garren Eresia: Osasuna urbil daukagu. Apaolaza'k osb.

Abendu'ko Itzaren Lituhizuna. Amundarain'ek osb.

Sagaritaz azalpenak. Azalpenak. Amundarain'ek osb.

Abendu'ko itzaldi gaiak. Baztarrak'osb.

Euskaristia: Kristo ta Elizaren Oporia. Onaindia'k osb.

Euskeraren Batasuna Liturjian. Lekuona'k.

Izenik gabeko Idatzi bati erantzuna Amundarain'ek osb.

Ibinagabekia'tar Andima il da. Arpidedunei oarra. Euskal Liburuak. —Erdal Liburuak.

Orra zerrenda ederra. Lekuona

aizera egiñak dira bertsoak. Aldiz, aize berriak artuak ditu lanak.

Eztegu lan guzia bikaintzat jotzen. «Olerti» bildumak au du ederririk: gure olerkari gazteei, aukera eskeintzen diela bere orrietan euskal-neurtitzetan sailtzeko.

Or dituzu Gandiaga, Muniategi Sabin, Grztelu ta abarren olerki gazteak. Lengo idazleak ere azaltzen dira tarteka. Onela irakurtzen degu Manterola'tar Gabirel'en «Gure asmoa»; Satarka'ren «Jesus'ek bere ama topo egiten du» ta abar...

Olerkiz gainera, «Txango bat sari-billa» ta «Gaurko Euskal-Olerria» datoz bertan. Emen irakurriko dezue, Larrea'n aurtun ospatu dan Olerri Eguna.

Aita Onaindia'k bere etengabeko alegiña eskeintzen digu, aldizkari ta liburuak euskeraz eskeintzen.

Manuel apaiz jauna kendu ezker, beneditarrak ditugu idazle guziak. Urtean egin dan lanaren ondorio ta etekin ederra izan du Lazkao'ko Abat-Etxeak, idazle ugari auen emana.

Arantzazu, Loiola, Urretxu'ko P. siotarrak, Onati'ko agustindarrak... Ta zenbat beste praille-etxe ditugun Euskalerrian. Asi bitez elkarren leian, aurrelari jartzen gure izkeraren esnaera ontan!

MIATZAILLE

JAKIN

Herriaren izpiritu ta kulturaren alde jokatzen duan aldizkaria. Berriro ere argitaratu da, 26'garren alean. Interesgarri agertzen zaigu, atsegin ta irakurgarri, bai presentazioaren aldetik ta bai gaien aldetik. Egia esan, uste dugu, gaiak ezin-interesgarriagoak dira. Ara zerrenda soil bat:

—marxismoa modan egon zan, Igar'arena

—ezkertiar berriak, Rikardo Arregi'arena

—euskal-poesia gaur, Ibon Sarasola'arena

—jainkoa ta materia, Xabier Kintana'arena

—marxismoa erlijioaren aurrean, Joxe Azurmendi'arena.

Ikusten da. Gure ao ta bihotzetan, hara ta hona, darabilzkgun gaiak eta proleak dakarzki JAKIN honek bere horietara, batzuetan azterketa bat egiñaz, beste batzuetan arazoa erabakiaz. Bidezko da.

Ta bidezko da ere irakurtzeak merezi duela esatea.

Harritzekoa da, bestalde, holako aldizkari bat nola ez da gehiago zabaldu euskaldunen artean. Pena da.

ARABA'KO DIPUTAZIO FORALA...

(1'garren orrialdetik)

BIGARREN. — JAKINTZA-BATZORDE ori izango litzake, Akademi edo Mintegi orren lana ta egitekoa mugatuko lukena. Egitarau ori Diputazioaren oniritziarekin indartuko litzake, datozen ilbeltz eta Otsaillaren barruan.

IRUGARREN. — Egitarau ori ontzat ematen dan bezin laster, eta Euskal-Mintegia sortu ondoren, Diputazioaren eta Lendakaritza onen egin bearra izango da, bakoitzak bere sailletan, egingo diran ikasaldi ta irakasleen izentapena ta abar nola aurrera eramane ditezken erabakitzeko. Onela antolatuko dira, ikaslaruak, irakasleak, ikasleen matrikulak, Mintegiaren Etxea eta artu bearreko neurri guziak.

Au da Lendakaritza onek B. G.'ri ta iritziri adierazten dion asmoa.

Gazteiz, 1967'go Abenduaren 16'an.

LENDAKARIAK
JOSE RUIZ DE GORDOA

Ona emen Araba'ko Diputazio Foruko Lendakariak ango Gobernadoreari bialdu dion agiria. Euskaltzaleak, poz aundia izango degu, emen azaltzen diran egitekoak eta asmoak burutzen ba-dira.

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE

ARROPEI ONOKO JABOI ONEIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu

ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilli beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra

Etxeko-andrearentzat nerkamerik egokiena,

JABON LAGARTO!



Eraria epela dagola?

FAGOR'ek oztuko du berela

ERAMAN - EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparragirre, 8 - DONOSTIA

IBIÑAGABEITIA'TAR ANDIMA (1906-1967)

Eriotzak, aspaldi, kalte ta triskan-tza ikaragarriak egin dizkigu euskal idazleen barrutian. Gazte oraindik, zenbat eraman dizkigun azken urte auetan ere! Ta auen artean gure Andima, idazle gartsu ta ernea. Azilean, illen illabetea; ain zuzen ere, illen eguna asterakoan. Nik egun ortan, nere il-itzaldiak egin ondoren etxeratu nintzanean, berri tamalezko bat izan nuen; onela iragarri zidaten Karakas'tik: «Andima il zaigu». Zauskada gogorra artu zuan nire biotzak. Eta, bertatik, Jainkoak eman zigula ta Berak eraman digula gogoraz, gizaki guztion ardura dun Jaungoikoari otoitz egin nion adiskide miña nuan Andima'ren alde. Bego kezkarik gabe, betiko zorionatsedenean argitsu.

ILLETAK

Ondarru'ko seme argi dan Urresti'k —Andima'ren lagun noski— kartaz onela esaten zidan ondoren: «Lau lerro Andima'ren eriotzako izparra, telegramaz bialdua, berritze. ko. Il onen 2'ko alban il yakun, eta arratsaldeko 4'tan illobiratu. Egun bertan izan zan illeta, euskeraz noski, Aita Txomin'en meza abestuz». Meza au lendik ere abestua zuten, eta bere egilea Aretxabaleta'ko semea degu. Ondoren, Andima zanak azken orduan batez ere bizi-bizi zerabillen gogoa agertzen dit. «Bere guraria zan —dio— illeta meza nagusia Lazkai'n beneditarren lekaidetxean emotea, ta orretarako euskal idazleei deitza nai zuan».

Azken-nai au erakutsiaz idatzi nun Lazkai'ra, ta ango Nagusiak eratu du euskal idazle guztiozko pozarren eskeini diogun meza nagusi ori. Bizkai aldean lendik ere egiñak ditugu olako mezak: Joandako illaren 18'an, esaterako, eguerdi osteko ordu bi ta erdietan Deusto'ko Pasiotarren eleiz zabalean, zanaren sendiko, eza-gun eta adiskide mordo aundia bildu giñean aren goiatsedenez ta emen mindurik gelditzen giñean alde Jainkoari meza eder bat eskeintzeko. Elantxobe'n, aren jaioterrian ere, egun berean arratsaldeko bostetan beste meza nagusi bat izan genduan.

Andima, izan ere, Elantxobe'ko semea gendun. Erri bakan onek ainbat gizaseme argi eman ditu, azken urteotan batez ere: Errenteria'tar Gorgoni, Galo Ibiñagabeitia —gure Andima'ren aita—, Arriandiaga, «Ogoño» —Ruiz de Azua—, ta abar. Galo izan zan gure idazle aundiaren aita, Kepa Enbeita ta orduko beste

aurretik Lisboa'ra joana degu, galdakar fabrika onek ordezeko edo sukursal bi an iriki bait-zitun; Andima genduan bi etxeotako buru ta eragile. Gerra ostean fabrikakoak Madrid-era dei egin zioten, baiña bere ogibide arek ordun artu zun jokabidea etzitzaion atsegin izan, eta, Bilbao'ra itzulirik, beste arazo batzuetan buru-belarri sartuta bizi izan zan iru-lau urtez. Paris'en daukagu osteria ere Jon Mirande ta ango euskaltzeekin lanean.

PARIS'EN

Eta ementxe, Paris'en, asten da ain zuzen ere Andima'ren benetako lana, euskal lana, biotzez maite zun lana. Egia esan, aurretik ere bazi-tun euskerazko idaz-lanak, bizi-izti edo biologiari buruzkoak berariz; baiña ementxi osotu zuan euskeraz ikasteko liburuxka bat; ementxe idatzi zitun ainbat euskal lan gure literaturatzaz Londres'ko BBC'rako ementxe ainbat artikulu Eusko-Deya'rako ta 1949'an Zaitegi'k Guatemala'n sortua zun EUSKO-GOGOA'ra-ko; Paris'tik bai, ainbat lan argiratatzen ditu Gernika'n (1944-1953); aldizkari ontan idazten zutenen artean ageri zaigu Andima ere, ta emen egin zitun, gerora bezelaxe, kritikulari bikain agertzen zaigun lan txukunak, Etxepare, Larramendi, Arrese-Beitia, Hiribarren eta beste batzuk goraituz. Idazkeran batasun zale zan; izkelgi bat garai ta besteak menpeko bezela ez, ordea, guztien edertasunak bildu, eio ta zartariturik baizik. 1953'an Paris'en daukagu oraindiano, andik bere lan ederren bitartez Gernika'ri ta Euzko-Gogoa'ri aspertu barik lagunduz.

«UNAI-KANTAK» ITZULTZEN

Zaitegi'k gero Guatemala'ra dei egin zion, Euzko-gogoa'n lan egitera. Ta Andima'k Paris utzi ta arako bidea artu zuan. Eta, ona nolako langillea zan! Itxas ontzian zijoalarik, euskerara itzuli zitun lendik ere maiz aurnartutako Bergili'ren Unai-kantak (Bukolikak). Beste edozeiñek lasai emango zuan aldia ark euskal lanean txautu zigun. Eredu bikaña noski!

1954'tik an daukagu Zaitegi'ren ondoan, Euzko-Gogoa indartzen eta mardultzen; Zaitegi aldizkari buru ta Andima lankide-buru. Lan ederrik asko argitara eman zitun: Paris'tik Amerika'rako bidean euskerara bihurturiko Unai-kantak, Barandiaran jaunak erderaz egiñiko Eusko-Mitologia, berak ederkiki euskeraz jarria;

Zaitegi jaunari agur. Dirurik geiena onek eman dit, politikoz ere, euskal lanengatik, eta geiago balio du-na, adiskidetasuna. Urrenik agur Andima'ri. Mutiko gaitzamtz ezagutu nun orain ogetasei urte. Orain gizon umotua dago. Onek ere andregai berari maite egiten dio; baiñan ortatik asarretu orde, orrek adiskidetu gaitu batez ere. Bost egun alkarrekin pasa ditugu itzaspertu batzuk eta musika pixkat egiñez. Olako lagunen gandik aldegin bearra mingarri da, baiña berekin naukate aurre-ere, Aldizkarian beintzat. 1954' gko uda aldean zan.

KARAKAS'EN

Andik urte bete ta erdira, 1956' ko urtarillan, Euzko-Gogoa'n Zaitegi'k: «Jainkoa lagun, urteak joan eta urteak etorri, etxera naiz ala berri-rik». Eta biotz-zauskada gozoz Euskalerriko mendi ta zelaiei, etxe ta erriei agur esaka zegoen. Andima, ordea, an gelditzen zan Ameriketean. Karakas'en zitun illobak eta aiek maiteki artu zuten, eta antxe beeren artean eman izan ditu arrezkeroko urteak, amaikaraiño guztiz. Etxe eder bateko ofizian lan egiñaz bizi izan zaigu, Jainkoak berera deitu arte. Eta naikoa eroso bizi ere, naiz-ta aberri-miñak sakonki joa.

Osasunez etzebillen ain ongi azken urteotan, biotzak ezpaitzian erantzuten. Nik ez nuan arpegiz eza-gun, baiña amar urteotan maiz alkarri idatzi izan diogu, ta emen orain ere aren karta-pilla bat, maiteki gorderik. Auen bidez dakustanez gizon zintzo, langille ta maitekorra gendun. Bere atxaki edo gaxorik etzidan iñoz ere aitatu, baiña ba-nekian biotzetik gaizki zebillela. Aurtengo dagonillaren 14'an Egiña'tar Gotzon'ek Karakas'tik egiñiko eskutitzean onela esaten zidan: «Biotzkie agurgarri: Bi itz. Datorren astean Donostia'n izango nauzu, J. L. Badaukat zurekin itz aspertu bat egiteko gogoa. Emengo aizeak dagoeneko aspergarri biurtu zaizkit; bestalde, aberri-miñez jota nabil. Eta au ez da arritzekoa. Andima berbera ere ni bezelaxe dago; baiñan osasunez okerrago. Penagarri zait giza-joa. Oso makal dabil. Biotzak ez dio bear bezela erantzuten. Ta gaitz guztien gonburuz etxetik kanpo bizi zaigu, lur-ikarak etxetik bota egin bait-zuan. Lur-ikarak etzuan etxean arrapatu, baiñan erori ez ba'da ere, ederkiki dantzatu zala ikusten da, oso zartatua ikusten bait-da etxe galanta ori».

oraintxe lau bat urte, Bergili'ren idazlan osoak argitaratzeko asmoa artu nuenean, Unai-kantak ark ain ederkiki itzulita zeuzkan ezker Alor-kantak ere euskeraz jartzeko eskatu nion. Nire esanera etorri zan, eta naikoa istillu izan zitun arren, pozik egin zidan. 1964'gko urrillaren 2'an, amaitu zuenean, onela iragarri zidan: «Lartxu luzatu dodalakoan nago zureari erantzuna, baiña berariz luzatu be egin dot. Eneutzun alperrik idatzi gura, eneban neure gutuna ganorabakokeriz bete nai. Orain bai, orain barri on bat emon neizu, niretzat beñipein ondo ona: amaitu dodaz Alor-kantak, eta or bialduko dautsua neure lan au biar dan lez oarrez eta bestelako ager-penez orniduta. Zuk uste baiño neke geiago izan dot itzulpen ori burututeko. Batetik astirik ez, beste-tik osasunez urri ta nagikeriz oparo, ondo ezi biar izan dot neure gogo alderrai au».



Ibiñagabeitia'tar Andima, euskal idazle jatorra.

Ark bialitakoa artu ta neurea amaiturik, irakolarako dana gertu ta prest zegoela iragarri nionean, pozez beterik idatzi zidan: «Artu-izux neure zorionik beroenak Enearena bukatu dozulako; gitxi jakingo dabe, zuk eta nik lez, zelako lan aundia dan Bergili'ren poema aundi ori euskeratzea; zuk, zeuk bakarrik ososorik egin dozulako lan ori, nik barriz, olerkari aundi aren beste poematxo txikiak itzuli nitulako. Zorionak, Aita Onaindia, eta laster ikusiko al dugu irarrita Bergili'ren lan aundi ori». 1966'gko dagonillaren 2'an iñostan au.

Eta nik ordurako, irakola lanak ere bai, naiko aurreratua neukan ark onen maite zun lana. Atenez, ark uste baiño lenago, irarri ta bialdu nion. Eta lan ori ikustean erdi xoratutik, 1967'gko ilbeltzaren 4'an, onela idatzi zidan: «Emen ditut Bergili'ren idazlanak osorik: zuk 24'an igorri ta nik 29'an jaso. Eztakizu ondo zelako poza artu neban; ia lorik be eneban egin gau artan; alakoa izan zan liburu eder orrek neure biotzean sortu eban pozezko egoneziña. Bai, ederra benetan liburu; azalet eta mamiz. Guk biok beñipein ederto baiño ederto amaitu dogu urte zarra euskerarentzat, baita ezin obeto asi be urtebarria. Eneban usteko ain apain eta dotore agertuko zanik gure liburu ederra; alako marrazki apañez, alako ingi dotorez: bai, Aita Onaindia, lan ezin ederragoa egin dozu. Zorionak, beraz, eta zorionak otarka. Eztot ezagun marrazkigillea, alan be emiozuz nere zorionik beroenak egin dituen marrazki ederren alderako».

«EMAN»

Zer degu? Andima'k Karakas'en asi berri zuan aldizkaria, erderaz ta euskeraz. Aurtan asia degu, ta ura il baiño iru egun lenago jaso nun nik bosgarren alea. Jainkoak, ba, buru-belarri euskal arloan sarturik zebillela eraman digu. Bere asmoetatik bat auxa zan: «Euskotar eta euskaldunek Ameriketara auetan egin dituten lan eta agintza aundiak iñarrosi eta aietara eman, gure inguruetakoak ikasi ta aietaz jabetu di-tezen». Eta beste bat: «Gure erri osoan jazo ditezken kultur-gertaera guztien oiartzun ozenena izan nai luke».

Beste norbaitek beteko al du aren uts-unea aldizkari baliotsu ortan. Eta, azkenik, gure ere zerbait egin bear genuke aren omenez. Eta ez litzake egitekorik kaxkarrena izango aren idazlanik ederraren osoturi-ko liburu bat argitara ematea. Egingo ote degu?

AITA ONAINDIA

KANPOKO BERRIAK

Euskera eguna, Caracas'en

Venezuela'ko uri nagusi aretan, euskaldun asko degu. Oraintxe artu berri degu andik eskutitza, Abenduaren 4'garrenean izenpetua. Gure urrutiko euskaldunak ba-dute gure gauzen kezka; batez ere, euskera-rena.

Onela, ba, beren jaialdiak izan dituzte, EUSKERA-EGUNA'ren inguruan. Egun bakarra egin bearrean, iru eguneko itzaldi ta jaiak ospatu dituzte, gainera. Ona emen eskutitz orren zati batzuek:

«Ostiralek (Abenduak 1), Eusko-Etxean bildu giñan. Izlarri, Irizar'tar Peli, Ugaldetart Martin eta alkar-izketa egiñaz: Amezagatart Bingen irakasle ta Leizaola'tar Koldo (aren irakasle) aritu ziran.

Irurak Andima zana goraldu zuten. Andima'k il aurretik egindako grabazio bat irakurri zan... (Au, ZERUKO ARGIA'n agertu genduan)... Gero ikasleak beren saioa eskeini zuten: Leniz'tar Jokin'ek, Uzkangatart Xabier'ek eta Azurtz'tart Koldo'k lantxo bana irakurriaz. Jai alaitzeko abesti batzuek ere aiatu genituan tartean..

Larunbatez (Abenduak 2), Coche'ko Eleizan Andima'ren alde meza bat emon zan. Aita Txomin'en meza abestu zan; lenengo aldiz Venezuela'n lau abade'k meza alkatua emon ere. Oso-osorik euskeraz eta ze egokil...

Igandez (Abenduak 3), illeroko meza euskeraz... Ondoren Euskal ikastolako umetxoak Eusko-Etxeko pelota-tokian abestu eben... Azkenean dantza batzuek ere, egin eben gaztetxoak...

Amazazpi izkuntza zekizkian euskal-mixiolaria

Eguzkialdeko errietan zabalduean dan "The Asia Magazine" aldizkariak, Guam'go ugarteari eskeini dio bere zenbakietako bat. Azalean, bertako alaba Barbara Perez, gazte bikaina dakar. Barruan, isla artako Gobernadore ta beste neskatza bat datoz.

Alde aietan azken urte auetan lan geien egin zuan gizona, kaputxino napar bat izan zan. Aita Roman Bera'koa. Onek egiña da, Lopez-Mendizabal'ekin batera, gure artean dabilen Euskal-Iztegi erabilliena.

Oraintxe urte gutxi dala il zan berau Ondarrabi'ko kaputxinoen Etxean, larogei ta bat urterekin. 1959'garren urteko Azaroan il zan, eta ordutan jakin zan, kaputxino arek baul bat bete paper utzi zuala berak ikasiak zituan amazazpi izkuntzetan idatziak. Batez ere, euskeraz, ingelesez eta txamorroz idatzitako lanak ziran ugarietak.

Txamorroz gain, Aita Bera'k Filipinasetako tagalo, bikol, pangasinan eta pangango izkuntzak ikasiak zituan. Filipinasetan zegoela, japonarrak iritxi zitzaizkion gerratean. Auen izkuntza izan zan azkenean ikasi zuana, "Jainkoa aien izketan goraltzeko", berak zion bezela.

Ikasi zituan izkuntza oien gramatika, iztegi ta kristau-ikasbideak berak zeuzkan egiñak. Guam'go seme-alabak, beren izkuntza ikasteko, kaputxino onen liburuak dituzte laguntzarik onenak.

Berri auek "Diario de Barcelona" k duan "Más allá de la noticia" saillean irakurtzen ditugu, Akarretar Toma'k idatzita.



Elantxobe, Bizkai'ko txoko ederra, gizaseme argi askoren sorterria.

euskaltzale trebe askorekin erriz erri izlari ibillia. Andima, aitaren antzeko zetorren, bizkor, zur, argi ta erri-maitale; bere erriko eskolan osotu zitun len-ikasketak. Gero, Tudela'n, aita jesuiten ikastetxean ornidu zitun batxiller urteak; ondoren, Iñaki deunaren Lagundikoa izan nairik, eliz-karrera egin zuan Loiola'n eta Oñia'n, irakasle ta maixu gisan Kolonia'ko Barranquilla'n eta inguruetan urte batzuk emanik. Etzan alere meza ematera iritxi, barru-kez-kaz astu xamar bait-zebillen.

Andik laster Galdakano'ko Explosivos fabrikako ofiziñetan daukagu, oso langille ta baikor; Chalbautarrak begiko ta maite zuten. Guda

antxe argitaratu zuan Obidi'ren Maite-bidea (Ars amatoria), antxe argitaratu zitun ainbat lan jakingarri batez ere kritika arloan; garai artan azaltzen ziran euskal liburu geien berria ta iritzia berak eman oi zuan. Kritika egitea zer zan ba-zekin arek, eta bakoitzari berea emanaz garia ta oloa argi bereizi oi zitun.

«Orixe» ere andik ibilli zitzaigun garai artan; antxe idatzi zigun bere lanik ederrrena: Quito'n Arrebarekin. Andima ta Zaitegi'ren alboan eman zitun egun batzuk, biozkoak noski, andik alde egiterakoan onela baitzuen idazten: «Emen nago Guatemala zoragarri ontan, Zaitegi ta andima jauneri agur esatera etorrita. Lenik

Eta gaitz ortatik il zaigu. An utzi du, bai, bere gorputza, beste millaka euskaldunek bezela. Euskalerri-ara begira il zaigu, erri-miñez baitzebillen gaizki. Aren eziprituak eztu orain trabarik, eta emen dabilkigu txit urbil guri begira, gure euskal saioak txalotzen, guri arnas emaka.

«ALOR-KANTAK» ITZULTZEN

Nik ez nuan, esan det, arpegiz ezagutzen; amabi bat urtean alere eskutitzez ar-eman estua izanak gera. Beti alai ta gartsu, euskal arloan lan egitera bultzatzen nindun. Berak eskatuta egin nuan Kepa Enbeita'ren bertso-bildma aundia, beste lan batzuen artean. Eta gero,